

Provedbeni program razvoja turizma
Sisačko-moslavačke županije za razdoblje
2022. – 2025. godine

Sisak, 8. kolovoza 2022.

Impressum

Izdavač: Sisačko-moslavačka županija

Za izdavača: Župan Ivan Celjak, mag. iur.

Urednik: Župan Ivan Celjak, mag. iur.

Radna skupina za izradu provedbenog programa razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022.-2025. godine:

Marijan Belošević, voditelj Odsjeka za ruralni razvoj i turizam, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvoj, zaštitu okoliša i prirode Sisačko-moslavačke županije

Jadranka Kraljić, viša savjetnica za ruralni razvoj i turizam, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvoj, zaštitu okoliša i prirode Sisačko-moslavačke županije

Marija Ljubešić Radočaj, viša savjetnica za ruralni razvoj i turizam, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvoj, zaštitu okoliša i prirode Sisačko-moslavačke županije

Adrijana Nenadić, savjetnica za ruralni razvoj i turizam, Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvoj, zaštitu okoliša i prirode Sisačko-moslavačke županije

Ingrid Pađen Đurić, direktorica Turističke zajednice Sisačko-moslavačke županije

Antonio Čerkez, stručni suradnik za provedbu programa i projekata u javnoj ustanovi Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Tatjana Puškarić, voditeljica Odjela za regionalni razvoj i strateško planiranje u javnoj ustanovi Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Nerina Sarkotić, suradnica za opće i administrativne poslove pripreme programa i projekata u javnoj ustanovi Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Lektura: Nerina Sarkotić, prof.

Izrazi koji se koriste u ovom Provedbenom programu razvoja turizma, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Sadržaj

1.	Predgovor	6
2.	Uvod (djelokrug, vizija, misija)	7
3.	Opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala	11
3.1.	Geografska raznolikost prostora Sisačko-moslavačke županije	11
3.2.	Stanje u turizmu Sisačko-moslavačke županije	11
3.2.1.	Resursi županije	12
3.2.2.	Turistička infrastruktura	22
	Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije	22
	Mreža Natura 2000	24
	Zaštićena područja	25
	Zaštićena područja u Sisačko-moslavačkoj županiji te područja pod zaštitom Natura 2000	25
	Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske	28
	Smeđa i ostala turistička signalizacija	28
3.2.3.	Smještaj	29
3.2.4.	Ljudski potencijali	31
	Škole	31
	Pučka učilišta, izobrazbe, programi vezani uz turizam	31
	Turistički vodiči	31
	HZZ resursi radne snage	31
3.2.5.	Turistički kapaciteti u Sisačko-moslavačkoj županiji po turističkim zajednicama	32
	Turistička zajednica Općine Topusko	32
	Turistička zajednica Grada Siska	33
	Turistička zajednica Grada Kutine	34
	Turistička zajednica Grada Petrinje	35
	Turistička zajednica Grada Novske	35
	Turistička zajednica Grada Popovače	36
	Turistička zajednica Grada Hrvatske Kostajnice	37

Turistička zajednica Općine Jasenovac.....	38
Turistička zajednica Općine Lipovljani.....	39
Turistička zajednica Općine Lekenik.....	40
Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije.....	41
3.2.6. Smještaj prema vrsti objekata.....	43
Noćenja prema vrstama smještaja.....	44
Ukupan broj dolazak turista prema vrstama smještaja	45
3.2.7. Važni turistički projekti.....	46
Topusko - pametni termalni grad.....	46
Uređenje plaža na obalama rijeka Une i Kupe na lokacijama Hrvatska Dubica, Letovanić i Petrinja.....	47
Hrvatska kuća vina	47
Kulturni centar braće Radić.....	47
3.3. Turistički potencijali Sisačko-moslavačke županije	48
Banovina.....	48
Pounje	49
Moslavina	50
Pokuplje.....	50
Slavonija	50
Posavina	51
3.4. Smanjenje ugljičnog otiska na području županije	51
3.5. Pametni turizam	52
4. Strateški okvir	53
4.1. Posebni cilj: Razvoj konkurentnog održivog turizma.....	54
4.1.1. Mjera 1. Razvoj selektivnih oblika turizma i turističke ponude.....	56
4.1.2. Mjera 2. Poticanje promocije i plasmana turističke ponude SMŽ.....	57
4.1.3. Mjera 3. Razvoj ljudskih potencijala u sektoru turizma	58
5. Okvir za praćenje i izvještavanje o napretku u provedbi akta.....	60

6.	Popis grafikona	61
7.	Popis tablica.....	62

1. Predgovor

Pred nama u Sisačko-moslavačkoj županiji je izazovno razdoblje jer nakon katastrofalnih posljedica uzrokovanih razornim potresom krajem 2020. godine želja nam je ne samo sanirati štete nastale potresom već gospodarski i društveno revitalizirati Sisačko-moslavačku županiju, učiniti je ne samo poželjnim mjestom za život već i poželjnom destinacijom za turističke posjete.

U okviru ukupne gospodarske revitalizacije ovog područja Provedbenim programom razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije 2022.-2025. utvrđene su razvojne prilike da Sisačko-moslavačka županija u narednom razdoblju postane jedna od najkvalitetnijih destinacija kontinentalnog turizma u Republici Hrvatskoj za što postoje sve pretpostavke jer Sisačko moslavačka županija raspolaže s jedinstvenim prirodnim i krajobraznim atrakcijama od kojih su mnoga područja obuhvaćena i sustavnom zaštitom okoliša i prirode. Isto tako, na ovom području postoji iznimno bogata kulturno-povijesna baština koja svjedoči o izuzetno dugoj i burnoj povijesti, a koja kao takva nije dovoljno turistički valorizirana. Naš cilj je od Sisačko–moslavačke županije stvoriti jednu od najprepoznatljivijih kontinentalnih turističkih destinacija u Republici Hrvatskoj posebno imajući u vidu povoljan geostrateški položaj i dobru prometnu povezanost koja će u narednom razdoblju biti još povoljnija skorašnjim dovršetkom autoceste Zagreb-Sisak. Za aktiviranje postojećih, još uvijek nedovoljno iskorištenih turističkih potencijala kojima raspolažemo svakako je potreban i ljudski potencijal, a i on postoji na što upućuje činjenica da se iz godine u godinu sve više ljudi na ovom području odlučuje baviti turizmom kao svojom osnovnom ili dopunskom djelatnošću.

Značaj razvoja turizma na ovom području u narednom razdoblju utoliko je veći jer dodatno doprinosi lokalnom gospodarskom razvoju naročito ruralnih sredina i predstavlja jedan od mehanizama demografske politike Sisačko-moslavačke županije odnosno način kojim bismo poboljšanjem kvalitete i uvjeta života motivirali stanovništvo na ostanak u ruralnim područjima.

Cilj nam je u narednom razdoblju aktiviranjem svih raspoloživih turističkih potencijala razvijati sve selektivne oblike kontinentalnog turizma, a posebno one za koje posjedujemo i komparativne prednosti kao što su zdravstveni turizam temeljen na ogromnom potencijalu termalnih voda na području Topuskog, a također i značajnija turistička valorizacija jedinstvenih potencijala Parka prirode Lonjsko polje. Iako smo i u proteklom periodu bilježili stalno povećanje broja turističkih subjekata, broja smještajnih jedinica, broja turističkih posjeta i ostvarenih noćenja, vjerujemo da provedbom brojnih turističkih projekata koje planiramo u narednom razdoblju možemo ostvariti značajniji pozitivni iskorak u prepoznatljivosti Sisačko-moslavačke županije kao turističke destinacije.

Ovaj Provedbeni program stoga predstavlja nužno polazište za sustavno djelovanje u ostvarivanju tog cilja, ne samo u smislu usmjerenja budućeg turističkog razvoja već i mjerenja učinkovitosti turističkog napretka Sisačko -moslavačke županije u narednom razdoblju.

ŽUPAN

SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Ivan Celjak , mag.iur.

2. Uvod (djelokrug, vizija, misija)

Sisačko-moslavačka županija jedinica je područne (regionalne) samouprave na području utvrđenom zakonom, a obuhvaća područja gradova Gline, Hrvatske Kostajnice, Kutine, Novske, Petrinje, Popovače i Siska koji je i županijsko središte te općina Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Velika Ludina. Samoupravni djelokrug Županije kao jedinice područne (regionalne) samouprave određuje se zakonom i Statutom. U obavljanju poslova iz samoupravnog djelokruga Županija odlučuje samostalno u skladu s Ustavom i zakonom.

Županija u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnog (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na obrazovanje, zdravstvo, prostorno uređenje i gradnju, zaštitu okoliša i prirode, gospodarski razvitak, promet i prometnu infrastrukturu, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, sukladno ovlastima na temelju posebnih zakona.

U županiji se posebna briga vodi o održavanju i zaštiti kako prirodnih tako i kulturnih dobara, a osobito tla, šuma, voda, rudnog i drugog prirodnog blaga, biljnog i životinjskog svijeta, nekretnina i stvari od osobitog kulturnog, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja, na način utvrđen posebnim zakonom i odlukama tijela Županije. Programom zaštite okoliša i dokumentima prostornog uređenja, stvaranjem uvjeta za njihovu provedbu, organiziranjem praćenja stanja, osiguranjem sanacije ugroženog okoliša i drugim zakonom propisanim mjerama, Županija osigurava racionalno korištenje prirodnih dobara, uz očuvanje ravnoteže prirodne zajednice i kakvoće okoliša za dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja.

Sisačko-moslavačka županija smještena je u južnom dijelu središnje Hrvatske na području od 4463 km² i kao takva, prostor je velikih razlika što stvara izazov u razvoju turističke ponude. Od Moslavine preko Posavine, Pounja i Pokuplja do Turopolja, Banovine pa čak do Korduna ili Slavonije, Sisačko-moslavačka županija turistički je osobita: od netaknute prirode do vrhunske turističke ponude. Turizam kao gospodarska grana doprinosi lokalnom gospodarskom razvoju, naročito ruralnih sredina, što je rezultat dužeg poticanja ravnomyernog gospodarskog razvoja od strane Županije te korištenja prirodnih, kulturnih, povijesnih, eno i gastro resursa u turističke svrhe, a otvara mogućnost za ostanak stanovništva i dolazak novoga u ruralna područja županije. Očuvanost prostora, rijetka naseljenost i očuvane tradicijske vrijednosti u spoju s mogućnostima modernoga razvoja, ovome prostoru otvaraju mogućnosti u razvoju selektivnih oblika turizma. Na području Sisačko-moslavačke županije već se razvijaju selektivni oblici turizma poput zdravstvenog, lovnog, ruralnog, ciklo, eno i gastroturizma, a svi oni pokreću turističkog potrošača na putovanje u destinaciju koja mu omogućuje ostvariti interese.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, prepoznala je zdravstveni, ruralni, gourmet, ekološki¹, outdoor, kulturni i sportski turizam kao niše u kojima je moguća pametna mikroregionalna specijalizacija, što dovodi do turističkih proizvoda više dodane vrijednosti pa će se u skladu s tim poticati izgradnja regionalnih kongresnih centara, kao i izgradnja i obnova lječilišnih centara, što će pozitivno utjecati na razvoj turizma i produljenje sezone.² Poticat će se ulaganja u javnu turističku infrastrukturu, uključujući i muzeje te posjetiteljske centre. Naročito će se ulagati u infrastrukturu povezanu s valorizacijom kulturne, povijesne i prirodne baštine, sukladno pametnoj mikro-regionalnoj specijalizaciji funkcionalnih i održivih turističkih regija. Poseban naglasak stavit će se na razvoj i promociju zdravstvenog turizma koji je izuzetno važan za konkurentnost i razvijanje cjelogodišnjeg turizma te razvoj kontinentalnog turizma. Cilj je i umrežavanje Hrvatske sa sustavima zdravstvenog osiguranja drugih članica Europske unije.

Zdravstveni turizam utječe na intenzivan razvoj i plasman pratećih djelatnosti poput ekološki proizvedene hrane i kozmetike, umrežavanje obiteljskih i ruralnih smještajnih kapaciteta u ponudu i slično te time predstavlja zamašnjak za regionalni razvoj kontinentalnog turizma.

Trenutni su gospodarski učinci turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji ispod potencijala kojima raspolaže iako je vidljiv napredak u broju smještajnih jedinica unatoč pandemiji koronavirusa te katastrofalnom potresu koji je područje županije pogodio 29.12.2020. godine. Budući razvoj turizma moguće je temeljiti na nedovoljno iskorištenim prirodnim i zdravstvenim potencijalima te ići u smjeru razvijanja zdravstvenog, ekološkog, ruralnog, gourmet, sportskog i cikloturizma.

Vizija

Sisačko-moslavačka županija ekološki je orijentirana turistička destinacija značajnog potencijala termalnih voda, bogate prirodne i kulturne baštine te izvrsne gastronomske i turističke ponude utemeljene na održivom razvoju.

Misija

---

¹ turizam u kojem osviješteni **putnici podupiru zaštitu prirode i okoliša na destinaciji** koju su odabrali, kao i lokalnu zajednicu i njezinu kulturnu baštinu. Ili, drugim riječima, takvi turisti ne razmišljaju samo o tome da za uloženi novac dobiju što više, već žele što manje utjecati na područje koje su odlučili posjetiti, pritom pazeći da i lokalna zajednica zauzvat dobije prihod koji joj osigurava egzistenciju. To znači da će preferirati **konzaciju domaćih, autohtonih proizvoda**, po mogućnosti iz ekološkog, odnosno organskog uzgoja, kao i upoznavanje s običajima i kulturom tamošnjeg stanovništva. Često se takav oblik turizma veže uz posjet nekim zaštićenim prirodnim vrijednostima, kao što su primjerice nacionalni parkovi. https://hr.wikipedia.org/wiki/Ekolo%C5%A1ki_turizam

² Nacionalna razvojna strategija https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html

Misija Sisačko-moslavačke županije je na učinkovit i odgovoran način upravljanja potaknuti održivi razvoj turizma na svome području te tako doprinijeti kontinuiranom gospodarskom i društvenom razvitku.

Turizam je važna gospodarska grana Sisačko-moslavačke županije i temelji se na viziji razvoja Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, Strateškom cilju 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo, prioritetnom području Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma, zatim Strateškom cilju 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske, prioritetnim područjima 1. Jačanje položaja Hrvatske unutar Europske unije, Strateškom cilju 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji s prioritetnim područjima 1. Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj, što će sve rezultirati boljim pozicioniranjem na tržištu kontinentalnih destinacija u okruženju.

Prilikom izrade ovoga dokumenta, u obzir je uzeta i Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014. – 2020. te Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine koja je u izradi, a nakon dovršetka će predstavljati krovni strateški dokument koji će definirati viziju daljnjeg razvoja turizma, vodeći računa o načinima održivosti, razvojnim potrebama i potencijalima koji su bitni i za razvoj turizma na ovome području.

Detaljan uvid u stanje i resurse turizma u Sisačko-moslavačkoj županiji do 2019. godine daje Studija za upravljanje kvalitetom u turizmu izrađena 2020. godine te je dobra podloga za izradu plana razvoja budući da daje osnovna obilježja turizma županije, analizira resurse i atrakcije, što je i podloga za izradu ovoga dokumenta.

U postupku izrade je Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2021. - 2027. kao temeljni srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za Sisačko-moslavačku županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine te sektorskih i višesektorskih strategija. Plan razvoja donosi se u skladu s načelom partnerstva i suradnje u svrhu definiranja smjera daljnjeg razvoja Sisačko-moslavačke županije te osiguravanja strateške podloge za upravljanje razvojem sukladno potrebama stanovnika uz učinkovito i održivo korištenje raspoloživih resursa. Plan razvoja, kao krovni razvojni dokument na području Sisačko-moslavačke županije, stavit će poseban naglasak na povećanje konkurentnosti gospodarstva i zaposlenosti kroz unaprjeđenje gospodarske i društvene infrastrukture na lokalnoj i regionalnoj razini što će doprinijeti i razvoju turizma na području županije.

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19) propisana je izrada planova upravljanja za sva zaštićena područja i područja ekološke mreže te Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Sisačko-moslavačke županije trenutno izrađuje petnaest planova

upravljanja za zaštićena područja županije kojima se utvrđuje stanje zaštićenog područja ili područja ekološke mreže te određuju ciljevi upravljanja i aktivnosti za postizanje ciljeva koji će točno definirati prihvatljivost aktivnosti u razvoju turizma na zaštićenim područjima.

U skladu s Uredbom o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Provedbeni program razvoja turizma sadrži viziju i misiju, opis razvojnih potreba i potencijala koji će se nastojati adresirati provedbom akta, posebni cilj za koji su u provedbenom programu razrađene mjere s popisom indikativnih aktivnosti i pokazateljima rezultata te okvir za praćenje i izvješćivanje.

3. Opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala

3.1. Geografska raznolikost prostora Sisačko-moslavačke županije

Sisačko-moslavačka županija po površini je među najvećima na prostoru Republike Hrvatske pa tako udaljenosti između krajnjih točaka, Dvora i Donjeg Vukojevca te Crevarske strane i Kozarice iznose 99 i 131 kilometar. Ovako geografski, kulturološki, demografski i razvojno zahtjevan prostor ima i prednosti vidljive u ljekovitoj vodi Topuskog, ljepotama parka prirode Lonjsko polje ili prostorima zaštićenim kroz Naturu 2000. Trenutno je preko 50 % područja županije u zaštićenom području.

Središnjim i jugoistočnim dijelom županije prostiru se Posavina, Lonjsko polje koje je ujedno i područje parka prirode te zaštićeni krajobraz Odranskog polja. Ovo je područje vrijedno stanište ptica i životinja. Prema istoku i sjeveroistoku poplavne nizine penju se na brežuljke Moslavine, a u sjevernom dijelu na Vukomeričke gorice. Sjeverozapadno je prostor Pokuplja, doline nastale uz rijeku Kupu. Na zapadu županije bregovit je kraj s dolinama malih rijeka Gline i Velike Trepče u kojemu se izmjenjuju šumska područja s poljoprivrednim zemljištima oko naselja, a na samom se zapadu uzdiže 512 m visok Veliki Petrovac na Petrovoj gori. Južno od Petrinje pa sve do granice s Bosnom i Hercegovinom brežuljkastim reljefom teku rijeke Sunja i Petrinjčica, a sasvim južno smjestila se Zrinska gora, tipično kontinentalno nisko gorje rijetke naseljenosti, ali gustih šuma sa 616 m visokim vrhom Piramida koji je ujedno i najviši vrh Sisačko-moslavačke županije. Na području Zrinske gore teče rječica Žirovnica i utječe u rijeku Unu koja je stvorila zelenu dolinu, Pounje.

Sisačko-moslavačka županija graniči s pet županija, Zagrebačkom, Karlovačkom, Brodsko-posavskom, Bjelovarsko-bilogorskom i Požeško-slavonskom, a na jugu i sa susjednom državom, Bosnom i Hercegovinom.

3.2. Stanje u turizmu Sisačko-moslavačke županije

Prema istraživanju TOMAS 2019., glavni razlog putovanja u Središnju Hrvatsku je odmor i to za čak 79,1 % turista, a glavni motiv za dolazak je priroda koja motivira čak 69,4 % turista. Daleko iza, s 11,5 % je motivacija touring, sightseeing. Za Središnju Hrvatsku je karakterističan visok udio turista koji su u Hrvatskoj prvi put, čak 58,9 %. Prema stupnju obrazovanja, turisti Središnje Hrvatske najvećim su dijelom visokoobrazovani, obično samci ili parovi, a udio obiteljskih gostiju je svega 17,3 %. Najviše dolaze automobilom te borave 1 do 3 dana, u čak 88,6 % slučajeva. Važno je primijetiti da je najveći broj dolazaka motiviran posjetima zaštićenim područjima i to gotovo 69 %, a nešto manje od 30 % turista dolazi da bi pješačilo.³

---

³ Studija za upravljanje kvalitetom u turizmu Sisačko-moslavačke županije <https://turizam-smz.hr/wp-content/uploads/2021/04/Studija-za-upravljanje-kvalitetom-u-turizmu-Sisa%C4%8Dko-moslava%C4%8Dke-%C5%BEupanije.pdf>

3.2.1. Resursi županije

Sisačko-moslavačka županija dio je ekološke mreže sa zaštićenim područjima koja su velik kapacitet za razvoj održivog turizma. Izvan ekološke mreže, županija također ima velike prirodne resurse, od krajolika ispresijecanih rijekama i potocima preko pašnjaka pa sve do šuma i brdskih područja prekrivenih šumama kestena, bukve, graba i ostalih vrsta.

Analiza resursa i atrakcija

Prema Studiji za upravljanje kvalitetom u turizmu, turistička resursna osnova Sisačko-moslavačke županije može se podijeliti na:

- atrakcije koje se odnose na prirodnu baštinu – gore, rijeke, močvarna područja, drugi oblici prirodnog okoliša
- antropogene atrakcije koje se najvećim dijelom odnose na kulturno-povijesnu baštinu – sakralni objekti, dvorci, muzeji, kulturno-povijesni spomenici
- specifične atrakcije orijentirane na uže segmente potražnje, a koje se odnose na razne vrste manifestacija i dijelove prateće turističke infrastrukture – različiti tipovi manifestacija te elementi turističke infrastrukture poput uređenih kupališta, lovišta ili biciklističkih staza.

Tablica 1. pokazuje prirodne atrakcije u Sisačko-moslavačkoj županiji, detektirane u Studiji za upravljanje kvalitetom u turizmu. Atrakcije su nabrojane, određen im je tip te važnost i tržišna spremnost s obzirom na uređenost i opremljenost interpretacijskim sadržajima, pri čemu atrakcije mogu biti nespremne, djelomično spremne, uglavnom spremne i spremne. *Spremno* znači da je pojedina atrakcija posve opremljena za turističko posjećivanje, odnosno da nisu nužna dodatna ulaganja u njeno uređivanje. *Uglavnom spremno* znači da je neke sadržaje potrebno unaprijediti kako bi se povećao broj turista i podigla razina njihovog zadovoljstva, a što se u prvom redu odnosi na unapređenje interpretacijsko-informacijskih sadržaja (putokazi, infopanoi) i pristupne infrastrukture (parkiranje, sanitarije i sl.). *Djelomično spremno* znači da neki bitni sadržaji nedostaju ili je atrakcija tek djelomično dostupna, što se osobito odnosi na sakralne objekte koji su uglavnom zatvoreni i uz koje nema informacija o tome što se može vidjeti u njihovoj unutrašnjosti. Kategorija *nespremno* odnosi se na posve neuređene lokacije koje trenutno nisu skoro uopće posjećene, a navedena je samo kod atrakcija koje bi pod pretpostavkom primjerenog uređenja mogle imati međunarodni ili nacionalni značaj.⁴

Tablica 1. Prirodne atrakcije u Sisačko-moslavačkoj županiji

⁴ Studija za upravljanje kvalitetom u turizmu <https://turizam-smz.hr/wp-content/uploads/2021/04/Studija-za-upravljanje-kvalitetom-u-turizmu-Sisa%C4%8Dko-moslava%C4%8Dke-%C5%BEupanije.pdf>

Naziv atrakcije	Tip atrakcije	Važnost	Tržišna spremnost
park prirode Lonjsko polje	močvarno područje	međunarodna	spremno
rijeka Sava	rijeka	međunarodna	djelomično spremno
regionalni park Moslavačka gora	gora	nacionalna	uglavnom spremno
rijeka Lonja	rijeka	nacionalna	uglavnom spremno
rijeka Kupa	rijeka	nacionalna	djelomično spremno
rijeka Una	rijeka	nacionalna	djelomično spremno
Moslavačko vinogorje	kulturni krajobraz	nacionalna	uglavnom spremno
Zrinska gora	gora	regionalna	djelomično spremno
Hrastovačka gora	gora	regionalna	uglavnom spremno
Petrova gora (dijelovi u općinama Gvozd i Topusko)	gora	regionalna	djelomično spremno
Vukomeričke gorice (dio u općini Lekenik)	gora	regionalna	djelomično spremno
rijeka Odra	rijeka	regionalna	nespremno
rijeka Glina	rijeka	regionalna	nespremno
rijeka Ilova	rijeka	regionalna	nespremno
rijeka Pakra	rijeka	regionalna	nespremno
rijeka Trebež	rijeka	regionalna	nespremno
rijeka Petrinjčica	rijeka	regionalna	djelomično spremno
Novljansko jezero	jezero	regionalna	spremno
Topusko jezero	jezero	regionalna	uglavnom spremno
jezero Zviriste	jezero	regionalna	uglavnom spremno
Banovsko jezero	jezero	regionalna	djelomično spremno
jezero Bajer	jezero	regionalna	djelomično spremno
Odransko polje	močvarno područje	regionalna	djelomično spremno
Sunjsko polje	močvarno područje	regionalna	nespremno
Đol Dražiblato	močvarno područje	regionalna	nespremno
ribnjak Lipovljani	ribnjak	regionalna	nespremno
cret Đon Močvar	travnjak	regionalna	nespremno

Kotar – Stari gaj	šuma	regionalna	djelomično spremno
Brdo Djed	park šuma	regionalna	uglavnom spremno
Strossmayerovo šetalište u Petrinji	park	regionalna	uglavnom spremno
vinogorje Petrinja	kulturni krajobraz	regionalna	djelomično spremno
rasadnik kaktusa Bešlić u Žažini	rasadnik	regionalna	spremno
privatni zoološki vrt kod korablje Tišinić	zoološki vrt	regionalna	spremno
park šuma Šanac-Ciglenica u Kutini	park šuma	regionalna	spremno

Izvor: Studija za upravljanje kvalitetom u turizmu, obrada: Regionalni koordinatorski centar Sisačko-moslavačke županije

Osim prirodnih atrakcija iz Tablice 1, postoji i više manjih atrakcija koje mogu obogatiti turističku ponudu, naročito se to odnosi na prirodnu baštinu i primjerice povijesno važnu Zrinsku goru s najvišim županijskim vrhom, Piramidom na 616 mnv te Petrovu goru. Osim njih, mogućnosti za planinarenje i hodanje su na Hrastovačkoj gori te u Vukomeričkim goricama, niskom gorju na području općine Lekenik, poznatom po bogatim staništima raznih jestivih gljiva.

Područje županije presijecaju i brojne rijeke, od velikih Save, Kupe, Une i Odre, do malih kao Lonja, Trebež, Glina, Petrinjčica, Pakra i Ilova koje su pogodne za izlete ili ribolov. Područja pogodna za ribolov su i područja jezera i ribnjaka, kojih ima na području cijele županije i to: Novljansko jezero, uređeno izletišta, jezero kod Top termi Topusko, Zvirište kod Petrinje, Banovsko jezero i Bajer te ribnjak Lipovljani.

Trenutno su turistički nedovoljno iskorištena tri močvarna područja izvan parka prirode Lonjsko polje, a zaštićena su kao značajni krajobrzi – Odransko i Sunjsko polje te Đol Dražiblato te isto tako nedovoljno iskorišteno vinogorje Petrinja.

Antropogene atrakcije prikazane su u Tablici 2. i uključuje očuvane ruralne sredine, memorijalne objekte, arheološke lokalitete, dvorce, tvrđave, sakralne objekte, povijesne urbanističke cjeline, gradine, spomenike i sl.

Tablica 2. Antropogene atrakcije

Naziv atrakcije	Tip atrakcije	Važnost	Tržišna spremnost
prvo europsko selo roda Čigoč sa susjednim selima Mužilovčica i Kratečko	očuvana ruralna cjelina	međunarodna	spremno
spomen područje Jasenovac i memorijalni muzej	memorijalni objekt	međunarodna	uglavnom spremno
povijesna jezgra Siska* uz Kupu	povijesna urbanistička cjelina	nacionalna	uglavnom spremno

sela Krapje i Drenov Bok	očuvana ruralna cjelina	nacionalna	spremno
arheološko nalazište Segestica-Siscia	arheološki lokalitet	nacionalna	uglavnom spremno
tvrđava u Sisku s Gradskim muzejom Grada Siska*	dvorac/tvrđava i muzej	nacionalna	spremno
info centar industrijske baštine Holandska kuća*	info centar i muzej	nacionalna	spremno
stari grad Zrinskih u Hrvatskoj Kostajnici	dvorac/tvrđava	nacionalna	uglavnom spremno
katedrala Uzvišenja Svetog Križa u Sisku*	sakralni objekt	nacionalna	uglavnom spremno
crkva Svete Magdalene u Selima*	sakralni objekt	nacionalna	uglavnom spremno
crkva Sv. Marije Snježne u Kutini	sakralni objekt	nacionalna	uglavnom spremno
spomenik Gordanu Ledereru	spomenik	nacionalna	spremno
povijesna jezgra Kutine (Crkvena ulica / Moslavački trijemovi)	povijesna urbanistička cjelina	regionalna	uglavnom spremno
Povijesna jezgra Petrinje*	povijesna urbanistička cjelina	regionalna	uglavnom spremno
Povijesna jezgra Hrvatske Kostajnice	povijesna urbanistička cjelina	regionalna	uglavnom spremno
Povijesna jezgra Gline*	povijesna urbanistička cjelina	regionalna	djelomično spremno
Središnji dio Novske sa zgradama pošte, hotela Knopp i Drapczinski	povijesna urbanistička cjelina	regionalna	djelomično spremno
Kulturno-povijesna cjelina lječilišta Topusko	povijesna urbanistička cjelina	regionalna	uglavnom spremno
Povijesna cjelina naselja Stara Subocka	očuvana ruralna cjelina	regionalna	djelomično spremno
Tradicijska okućnica u Popovači	očuvana ruralna cjelina	regionalna	djelomično spremno
Tradicijske kuće u Letovaniću (Etno zbirka Škofač)	očuvana ruralna cjelina	regionalna	djelomično spremno

Selo Piljenice s Vaclavekovim mlinom	očuvana ruralna cjelina	regionalna	djelomično spremno
Arheološko nalazište Ciglenica kod Osekova	arheološki lokalitet	regionalna	nespremno
Arheološko nalazište Gradina Marić kod Mikleuške	arheološki lokalitet	regionalna	nespremno
Arheološka nalazišta „Turski stol“ i Kutinska lipa“	arheološki lokalitet	regionalna	nespremno
Stari grad Zrin	tvrđava, gradina	regionalna	uglavnom spremno
Stari grad Gvozdansko	tvrđava, gradina	regionalna	nespremno
Stari grad i arheološki lokalitet Klinac	tvrđava, gradina	regionalna	nespremno
Stari grad Pecki	tvrđava, gradina	regionalna	nespremno
Kula u Čuntiću	tvrđava, gradina	regionalna	nespremno
Burg Jelengrad	tvrđava, gradina	regionalna	djelomično spremno
Bazilika Svetog Kvirina u Sisku	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva Svetog Lovre u Petrinji	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva Sv. Franje Ksaverskog u Gornjem Viduševcu*	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva Sv. Luke Evanđelista u Novskoj	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva Sv. Antuna u Jasenovcu	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva Sv. Tome Apostola u Rajiću	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva pohoda Blažene Djevice Marije u Staroj Subockoj	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva Sv. Mihaela Arhanđela u Velikoj Ludini	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Crkva sv. Ivana Krstitelja u Gornjoj Jelenskoj	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Župna crkva sv. Bartola Apostola u Hrastovici	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Samostan i župna crkva sv. Antuna Padovanskog u Hrvatskom Čuntiću	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno

Župna Crkva sv. Ane u Osekovu	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Kapelica Sv. Fabijana i Sebastijana u Donjoj Gračenici	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Kapelica Sv. Martina u Starom Brodu u općini Lekenik	sakralni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Interpretacijski centar baštine Banovine u Petrinji*	interpretacijski centar	regionalna	spremno
Muzej Moslavine u kuriji Erdödy u Kutini	muzej	regionalna	uglavnom spremno
Muzejska zbirka obitelji Sajko u Novskoj	muzejska zbirka	regionalna	uglavnom spremno
Gradska galerija Striegl u Sisku	galerija	regionalna	uglavnom spremno
Galerija Krsto Hegedušić u Petrinji	galerija	regionalna	uglavnom spremno
Atelijer Davora Žilića u Petrinji	atelier	regionalna	uglavnom spremno
Spomen dom braće Radića u Desnom Trebarjevu	spomen kuća poznatih osoba	regionalna	djelomično spremno
Memorijalni muzej romskim žrtvama u Uštici	memorijalni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Spomenik ustanku na Petrovoj gori i Međunarodni park tamnog neba	spomenik	regionalna	djelomično spremno

Izvor: Studija za upravljanje kvalitetom u turizmu

*atrakcije koje su pretrpjele oštećenja u katastrofalnom potresu 2020. godine

Atrakcije

Atrakcije su turistički potencijali koji su već dosegili određeni stupanj razvoja te su pozicionirani na tržištu, mogu se odmah koristiti, ali njihov potencijal nije dovoljno iskorišten i kao takvi, imaju mogućnost, ali i obvezu daljnjeg razvoja. Jedna od atrakcija u Sisačko-moslavačkoj županiji je i Lječilište Topusko, prepoznato po ljekovitoj termalnoj vodi i ugodnoj prirodi, ali nedovoljno iskorišteno.

Lječilište Topusko, jedno od pet najznačajnijih lječilišta u Hrvatskoj, smješteno je na lijevoj obali rijeke Gline, u dolini omeđenoj Petrovom i Zrinskom Gorom. Prometna povezanost je preko Gvozda s Karlovcem 47 km, a preko Gline i Petrinje sa Siskom 55 km. Najkraća veza je sa Zagrebom preko Pisarovine 65 km.

Neposredna okolica izvorišta sastoji se od holocenskih i pliocenskih naslaga, ispod kojih se nalaze starije stijene kredne i trijaskе starosti. Pretpostavlja se da su trijaskе stijene glavni kolektor termomineralne vode. Zahvaljujući tektonici a i u ovom dijelu najtanjom krovinom mlađih sedimenta, došlo je do pojave odnosno izviranja termomineralne vode na površinu. Izvorište je velikog kapaciteta i temperature od 45 - 65 °C. Voda je vadoznog porijekla (obnovljivog karaktera).

Ovdje je postojalo više izvora, a tri su bila najznačajnija: Bistri izvor (Bistre kupke), ranije bio Glavni izvor sa 49 °C, južnije Blatni izvor ili Crijetni izvor 57 - 60,5 °C, koji nakon premještanja lječilišta na širi prostor postaje Glavni izvor te Livadni izvor (lokacija iza autobusnog kolodvora) 49 - 58 °C. Osim ovih ima još nekoliko izvora manjeg značaja kao Vrelo za piće (39 °C), i drugi izvori koji se ne koriste.

Društvo TOP-TERME d.o.o. posjeduje vodopravnu dozvolu za zahvaćanje termalne vode za sport i rekreaciju za bušotine TEB-1, TEB-3 i TEB-4, KLASA: UP/I-325-03/18-02/0000110, URBROJ: 374-21-2-18-4 izdanu dana 23.11.2018. godine. Vodopravnim dozvolama omogućeno je zahvaćanje termalne vode na određeno vrijeme, 15 godina od dana izdavanja.

Stvarna izdašnost bušotine TEB-1 iznosi 20 l/s odnosno 630 720 m³/god, dok je vodopravnom dozvolom dozvoljeno crpljenje od 235 000 m³/god, što je 37,26 % raspoloživog kapaciteta. Vodopravnom dozvolom dozvoljena je navedena količina crpljenja geotermalne vode, sukladno potrošnji u prethodnih 20 godina za vrijeme trajanja koncesije za crpljenje geotermalne vode, uz odgovarajuće povećanje radi osiguranja dovoljnog kapaciteta kod povećane godišnje potrošnje.

Stvarna izdašnost bušotine TEB-3 iznosi 16 l/s odnosno 504 576 m³/god, dok je vodopravnom dozvolom dozvoljeno crpljenje od 115 000 m³/god, što je 22,79 % raspoloživog kapaciteta. Vodopravnom dozvolom dozvoljena je navedena količina crpljenja geotermalne vode, sukladno potrošnji u prethodnih 20 godina za vrijeme trajanja koncesije za crpljenje geotermalne vode, uz odgovarajuće povećanje radi osiguranja dovoljnog kapaciteta kod povećane godišnje potrošnje.

Stvarna izdašnost bušotine TEB-4 iznosi 100 l/s odnosno 3 153 600 m³/god, dok je vodopravnom dozvolom dozvoljeno crpljenje od 815 000 m³/god, što je 25,84 % raspoloživog kapaciteta. Vodopravnom dozvolom dozvoljena je navedena količina crpljenja geotermalne vode, sukladno potrošnji u prethodnih 20 godina za vrijeme trajanja koncesije za crpljenje geotermalne vode, uz odgovarajuće povećanje radi osiguranja dovoljnog kapaciteta kod povećane godišnje potrošnje.

Bušotina TEB-4 se nalazi u malom parku II kod zgrade lječilišta, voda je zahvaćena u donjem sloju (- 273 m). Bušotina je eruptivna odnosno samoizljevna, temperature 62,0 °C. Izdašnost bušotine (kapacitet) iznosi 56 lit/sek. Geografski položaj: 450 17' 41,19" sjeverne širine i 150 58' 21,43" istočne dužine od Greenwicha, i 123 m nadmorske visine. Teren oko bušotine je ravan prostran i lako pristupačan.

Sastav vode

Kalcijeva - magnezijeva - hidrogekarbonatna - sulfatna, hiperterma

Ca 60,29 mval % Mg 23,95 mval % - HCO 57,63 mval % -

SO₄ 32,98 mval %, temp. 62,9 °C

Vode ovog sastava su rijetke u Hrvatskoj, a voda izvorišta Topusko koja je karakterizirana kao Ca-Mg-HCO₃-SO₄, hipertermalna, odgovara jednom izvoru i jednoj bušotini u Stubičkim Toplicama, kao i Šmidhenovim toplicama, samo što su ove posljednje niže temperature i karakterizirane sumporom.

Potencijali

Potencijalima su u ovome dokumentu nazvana područja koja turistički nisu prepoznata niti razvijena, a vrlo su važna i pogodna za razvoj različitih vidova turizma, od ekološkog preko cikloturizma pa do planinarenja, uživanja u prirodnim ljepotama i sličnome. Potencijali u Sisačko-moslavačkoj županiji su Zrinska gora, Blatuša, Petrova gora i područje gornje Posavine. Većina ovih područja su područja zaštićenih prirodnih vrijednosti, što je velik potencijal za razvoj ekološkog turizma.

Zrinska gora

Područje Zrinske gore može se iskoristiti za postavljanje planinarskih i hodačkih ruta te ruta za branje gljiva. Moguće ju je hodačkom rutom povezati s destinacijama u blizini te napraviti više kružnih staza različite dužine i težine koje je potrebno adekvatno i obilježiti.

Blatuša

Iako administrativno pripada općini Gvozd, cret Blatuša nalazi se u blizini Topuskog, a kao zaštićen poseban botanički rezervat, dobar je turistički resurs. Potrebno ga je adekvatno obilježiti.

Petrova gora

Petrova gora ima potencijal za hodačka iskustva, a osim ruševnog, ali i dalje atraktivnog spomenika ustanku naroda Banije i Korduna, posjetiteljima nudi i čistu prirodu te mogućnost gledanja zvijezda budući da je područje Petrove gore 2019. godine proglašeno Međunarodnim parkom tamnog neba. U podnožju se nalazi lovački dom Muljava s gastronomskom ponudom.

Gornja Posavina

Gornja Posavina je područje uz rijeku Savu koje se nalazi u blizini Odranskog i Lonjskog polja, a zbog atraktivne prirode pogodno je za razvoj cikloturizma te ribolovnog turizma. Prednost ovoga područja su blizina Zagreba, blizina zračne luke, atraktivnost riječnoga toka Save, blizina Siska i Ivanić Grada, očuvanost tradicijske arhitekture i običaja te gastronomija čiju je ponudu potrebno razvijati i promovirati.

Manifestacije i turistička infrastruktura

Manifestacije se na području Sisačko-moslavačke županije održavaju tijekom cijele godine i na većini područja, ali su svakako češće tijekom toplijih mjeseci u godini. Obuhvaćaju različite vidove manifestacija, od sportskih do kulturnih, enoloških i gastronomskih.

U Tablici 3 vidljive su manifestacije turističkog karaktera koje se tijekom godine održavaju na području Sisačko-moslavačke županije te turistička infrastruktura s razinama spremnosti.

Tablica 3. Manifestacije i turistička infrastruktura

Naziv atrakcije	Tip atrakcije	Važnost	Tržišna spremnost
Savska biciklistička ruta	biciklistička ruta	međunarodna	djelomično spremno
Lipovljanski susreti	kulturna manifestacija	međunarodna	spremno
Kestenijada u Hrvatskoj Kostajnici	gastronomska manifestacija	nacionalna	spremno
Lječilište Topusko	toplice / lječilište	nacionalna	spremno
Dani graditeljske baštine u Krapju	kulturna manifestacija	nacionalna	spremno
Top terme Topusko	kupalište	nacionalna	spremno
Dani Lovrenčeva u Petrinji	kulturna manifestacija	regionalna	spremno
Dani bana Jelačića i poštara Klempaja	kulturna manifestacija	regionalna	spremno
Lukovo u Novskoj	kulturna manifestacija	regionalna	spremno
Dani roda u Čigoču	folkorna manifestacija	regionalna	spremno
Voloderska jesen	enogastronomska manifestacija	regionalna	spremno
Festival kestena u Petrinji	enogastronomska manifestacija	regionalna	spremno
Festival vina - MoslaVina Kutina	enogastronomska manifestacija	regionalna	spremno
Festival znanosti i umjetnosti Novsky	znanstveno-umjetnička manifestacija	regionalna	spremno
Letovanić selo pokraj Kupe - utrka čamaca	sportsko-gastronomska manifestacija	regionalna	spremno
Dan planeta Zemlje na biciklu u	sportska manifestacija	regionalna	spremno

Moslavini			
Svetište Majke Božje Gorske u Gori	svetište	regionalna	uglavnom spremno
Svetište Uznesenja Bl. Djevice Marije i Sv. Nikole u Jasenovcu	svetište	regionalna	uglavnom spremno
Kupalište Zibel u Sisku	kupalište	regionalna	uglavnom spremno
Gradsko kupalište u Petrinji	kupalište	regionalna	uglavnom spremno
Skijalište Vrelo u Hrastovici	skijalište	regionalna	uglavnom spremno
Lovište Lipovljani	lovište	regionalna	uglavnom spremno
Lovište Posavske šume	lovište	regionalna	uglavnom spremno
Lovište Petrova gora	lovište	regionalna	uglavnom spremno
Lovište Kotar šuma	lovište	regionalna	uglavnom spremno
Lovište Novsko brdo kod Novske	lovište	regionalna	uglavnom spremno
Šuma Šanac-Ciglenica u Kutini	izletište	regionalna	spremno
Moslavačka priča Mala Ludina	izletište	regionalna	spremno
Korablja Tišinić Taborište	izletište	regionalna	spremno
Eko etno selo Strug u Plesmu sa šetalištem	izletište	regionalna	spremno
Cappricia centar Nebojan	izletište i adrenalinski park	regionalna	spremno
Viseći most u Martinskoj Vesi	infrastrukturni objekt	regionalna	uglavnom spremno
Šetalište uz Kupu u Sisku	šetalište	regionalna	spremno
Petrinjska šetnica	šetalište	regionalna	spremno

Moto-cross staza, Hrvatski čuntić	moto-cross staza	regionalna	uglavnom spremno
Mreža biciklističkih ruta Sisačko-moslavačke županije	biciklističke rute	regionalna	uglavnom spremno
Filmska ruta Anatevka u Lekeniku ('Guslač na krovu')	kulturno-turistička ruta	regionalna	djelomično spremno
Poučna staza industrijske baštine Kutina	kulturno-turistička ruta	regionalna	djelomično spremno

Izvor: Studija za upravljanje kvalitetom u turizmu, obrada: Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Osim manifestacija nabrojanih u Tablici 3, u Sisku se tijekom godine održava niz manifestacija. U srcu grada subotnja je prijednevna manifestacija, Sisački sajam cvijeća svake se godine tradicionalno održava u lipnju kad i Sisački lipanjski susreti, Kupske noći posljednji vikend u kolovozu, Sisački festival piva koji se od 2015. godine održava svake jeseni u sklopu manifestacije Dani industrijske baštine. Jesen u Sisku manifestacija je gastronomskog i enološkog značaja, a u prosincu se tradicionalno održava Advent u Sisku. Osim manifestacija, u Sisku se odvijaju i festivali: ReThink, festival ulične umjetnosti, Star film festival, MUF – Mali urbani festival, susreti klapa te Dani jazza Damira Kukuruzovića, jazz festival u počast osnivaču sisačkog jazz festivala. Tijekom godine održavaju se i biciklijade na području grada Siska, Sisak Cycle.

3.2.2. Turistička infrastruktura

Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije

Prema Prostornom planu Sisačko-moslavačke županije, površine za ugostiteljsko-turističku namjenu su područja u kojima se predviđaju sadržaji ugostiteljsko-turističke djelatnosti, a na njima se mogu graditi ugostiteljsko-turističke građevine namijenjene smještaju i pratećim sadržajima trgovačke, uslužne, ugostiteljske, sportske, rekreacijske, zabavne i slične namjene. Ugostiteljsko–turistički sadržaji se osim u građevinskim područjima naselja mogu smještati u izdvojenim građevinskim područjima izvan naselja planiranim za ugostiteljsko-turističku namjenu, kao i izvan građevinskih područja prema uvjetima iz prostornog plana. Gradnju novih građevina treba planirati na prirodno manje vrijednim područjima, kako bi se ti prostori oplemenili, a sačuvali vrlo vrijedni prirodni krajolici te ih uklapati u oblike gradnje lokalne sredine. Prostornim su planom određeni položaj, vrsta te najveći kapacitet i

veličina područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja, a ostali uvjeti se utvrđuju odredbama prostornih planova uređenja gradova/općina. Isto tako, predmetnim je planom planirano 25 hektara za planiranje novih i privlačnih sadržaja sportsko-rekreacijske namjene.

Lokacije planiranih izdvojenih građevinskih područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja označene su u tablici 4. Oznake korištenja i namjena prostora:

T1 - za hotele sa 70 % i vile s 30 % smještajnog kapaciteta

T2 - za turističko naselje u kojem će hoteli imati 30 % i vile 70 %

T3 - autokamp i kamp

T3E - eko kamp

T5 - ostalo.

Prostornim planom određeni su položaj, vrsta te najveći kapacitet i veličina područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja, a ostali uvjeti se utvrđuju odredbama prostornih planova uređenja gradova/općina. Izdvojena građevinska područja planirana za ugostiteljsko-turističku namjenu površine veće od 25 ha označena su površinom (poligonom) i pripadajućom oznakom. Ove površine su usmjeravajućeg značaja u odnosu na oblik i veličinu planiranog izdvojenog građevinskog područja ugostiteljsko-turističke namjene. Lokacije izdvojenih građevinskih područja na kojima je planirana ugostiteljsko-turistička namjena, a manje su od 25 ha prikazane su samo oznakom.⁵

Tablica 4. Područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja

Grad/općina	Lokalitet	max. veličina	max. kapacitet
Dvor	T2 – Beke	50 ha	do 400 ležajeva
	T5 – Matijevići 1	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
	T5 - Matijevići2	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
Hrvatska Dubica	T3 - Slabinja	≤ 10ha	do 100 ležajeva
Jasenovac	T3E - Krapje - eko kamp	≤ 5 ha	do 100 kamp mjesta
	T5 - Jasenovac - spomen područje	15 ha	
Lipovljani	T3 - Krivaj (uz akumulaciju Pakra)	15 ha	do 200 ležajeva
	T2 - Piljenice (uz ribnjak Lipovljani)	10 ha	do 200 ležajeva

⁵ Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije https://www.zpusmz.hr/PP%20SM%c5%bd%20-%20PRO%c4%8cl%c5%a0%c4%86ENI%20TEKST/PDF/III_%20ID_PP%20SMZ%20pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni%20tekst_ELABORAT_SG_23-19.pdf

	T2 - Lipovljani/ Piljenice (uz ribnjak Lipovljani)	15 ha	do 200 ležajeva
	T5 - Josip Kozarac	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
	T2 - Zelenike	10 ha	do 200 ležajeva
Martinska Ves	T1 - Bok Palanječki	26 ha	do 200 ležajeva
Novska	T5 - Plesmo	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
Petrinja/Dvor	T2 - Šamarica	50 ha	do 400 ležajeva
Popovača	T3E - Osekovo – eko kamp	≤ 5 ha	do 100 kamp mjesta
	T3 - Osekovo- auto kamp	≤ 5 ha	do 300 kamp mjesta
	T5 - G.Jelenska - Tičarica	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
	T5 - G. Jelenska - Gornja Paklenica	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
	T1 - G. Jelenska - Kamenica	10 ha	do 200 ležajeva
	T5 - Arheološki park „Rimska vila u Osekovu“	85 ha	do 100 ležajeva
	T5 - Ravnik	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
Topusko	T5 - Vranovina	≤ 5 ha	do 50 ležajeva
Velika Ludina	T5 - Mustafina Klada	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
	T5 - Kompator	≤ 5 ha	do 100 ležajeva
	T5 - Mala Ludina	≤ 5 ha	do 100 ležajeva

Mreža Natura 2000

Zakonom o zaštiti prirode („Narodne novine“ broj: 80/13 je propisana, a Uredbom Vlade Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 124/13 i 105/15) je proglašena ekološka mreža Republike Hrvatske koja je ujedno i područje Nature 2000, tj. ekološka mreža Europske unije. Natura 2000 se temelji na EU direktivama (Direktiva o pticama – Directive 2009/147/EC i Direktiva o staništima – Council Directive 92/43/EEC). Unutar mreže Natura 2000 u Sisačko-moslavačkoj županiji nalazi se dvadeset područja, što je svrstava u područja s najvećim postotkom zaštićenosti u Hrvatskoj, ali i u Europi. Natura 2000 je

ekološka mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njezin cilj je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova. Velika površina pod zaštitom mreže Natura 2000 kapacitet je za razvoj održivog, ekološkog i zelenog turizma.

Zaštićena područja

Zaštićena područja Sisačko-moslavačke županije zauzimaju 20,65 % njene ukupne površine i predstavljaju riznicu krajobrazne, biološke i geološke raznolikosti. Obuhvaćaju 12 područja koja su pod nekom od kategorija zaštite, 19 zaštićenih područja uključenih u ekološku mrežu NATURA 2000 i staništa za 131 zaštićenu populaciju te čini najveći sustav očuvanih područja na svijetu. Kontinuirano se provode monitoring, zaštita staništa i zaštićenih vrsta te zbrinjavanje ugroženih vrsta. Najveće zaštićeno područje je Park prirode Lonjsko polje, površine 51.173,29 m², proglašeno ramsarskim područjem 1993. godine zbog važnosti za ornitofaunu.

Zaštićena područja u Sisačko-moslavačkoj županiji te područja pod zaštitom Natura 2000

1. Đon Močvar - posebni botanički rezervat na području sela Blatuša, općina Gvozd. Na ovome području raste značajna zajednica šiljkice i mesožderke rosike. Ovo nalazište značajno je kao jedno od samo dva nalazišta cretne breze u Hrvatskoj*
2. Đol Dražiblato posebni ornitološki rezervat na području općine Sunja. U ornitološkom rezervatu Dražiblato nalazi se skrovita bara površine oko 12 ha na kojima je zabilježeno više ugroženih vrsta močvarnih ptica
3. Moslavačka gora - regionalni park kojemu temeljni prirodni fenomen predstavljaju očuvane šumske sastojine srednjoeuropskoga flornog sastava (hrast kitnjak, obična bukva, obični grab), južnoeuropskoga (pitomi kesten) i manjim dijelom euroazijskoga (joha, breza, bor). Zajedno s pripadajućim biljnim i životinjskim vrstama te ostalim staništima poput travnjaka i potoka sa slikovitim dolinama, Moslavačka gora je od značajne regionalne važnosti za očuvanje biološke raznolikosti. Turistički potencijal ovog prostora, osim očuvanih prirodnih vrijednosti, predstavljaju i objekti kulturno-povijesne vrijednosti koji uz primjerenu obnovu, mogu značajno doprinijeti očuvanju kulturološkog bogatstva na nacionalnoj razini.⁶
4. Odransko polje - značajni krajobraz čiju prostornu cjelinu karakterizira velika očuvanost prirodne, etnografske, ali i kulturne baštine vidljive u brojnim objektima tradicijske drvene arhitekture – stambeni objekti, gospodarski objekti i sakralni objekti u naseljima koja ga okružuju. Dio kulturne baštine su i očuvane autohtone pasmine domaćih životinja posavskog konja i tradicijske pasmine posavske guske*

---

⁶ <https://zastita-prirode-smz.hr/zastcena-podrucja/moslavaacka-gora/>

5. Petrova gora - značajni krajobraz, stara je geološka formacija razmjerno bogata vodom i specifičnom, ponajprije šumskom vegetacijom. Nalazi se u blizini Gvozda i Topuskog
6. Kotar šuma - značajni krajobraz između Siska i Petrinje, zajednica hrasta kitnjaka i običnog graba s mjestimično raširenim pitomim kestenom i bukvom. Budući da je tijekom Domovinskog rata bila minirana, Kotar šuma je danas zapuštena i nepristupačna
7. Brdo Djed - park-šuma na kostajničkom području. To je autohtona šuma hrasta kitnjaka, običnog graba, pitomog kestena s uređenim šetnicama i vidikovcem s pogledom na Unu i Hrvatsku Kostajnicu*
8. Strossmayerovo šetalište u Petrinji – spomenik parkovne arhitekture sa starim lipama sađenim u doba Napoleona
9. Sunjsko polje - preventivno zaštićeni značajni krajobraz nalazi se s desne strane Save i čini prirodnu cjelinu s parkom prirode Lonjsko polje*
10. Lonjsko polje - park prirode i jedno je od najvećih i najbolje očuvanih prirodnih poplavnih područja u Europi stanište je za više od dvije trećine ukupne populacije ptica u Hrvatskoj te je najveće mrijestilište riječne ribe u cijelom dunavskom slivu*
11. Krapje dol - ornitološki rezervat, ujedno je i najstariji rezervat u Hrvatskoj. Stari je to rukavac Save u području parka prirode Lonjsko polje obrastao bujnom vegetacijom. Na ovome se mjestu gnijezdi oko deset posto cijele europske populacije žličarki
12. Rakita - ornitološki rezervat na području parka prirode Lonjsko polje
13. Turopolje - nizinsko područje između rijeka Odre i Save s velikim mokrim livadama na kojima se gnijezde kosci, šumama hrasta lužnjaka na sjevernom dijelu rijeke Odre, koje su važne za reprodukciju orla štekavca, a ostala staništa su vrbe i topole uz tok rijeke Save te mozaički krajolici pogoni za gniježđenje bijele rode. Na povremeno poplavljenim pašnjacima ekstenzivno se uzgaja stoka među kojima prednjače domaće pasmine posavski konj i turopoljska svinja
14. Donja Posavina - jedno od rijetkih sačuvanih vlažnih staništa u Europi, važna za gniježđenje ptica, ali i mrijest ribe s obzirom na brojne vodotoke i riječne rukavce. U području redovito obitava 20 000 ptica močvarica tijekom migracije i zimovanja
15. Poilovlje s ribnjacima - sastoji se od tri kompleksa šaranskih ribnjaka uz rijeku Ilovu. Ribnjaci imaju dobro razvijenu vegetaciju pod vodom i na vodi i okruženi su šumom hrasta lužnjaka, vlažnim livadama i mozaičkim krajolikom važnim za gniježđenje močvarica te kao odmorište pticama za vrijeme migracija
16. Petrinjčica - izvire na Zrinskoj gori, a zbog velike visinske razlike između izvora i ušća izaziva jaku eroziju i dubljenje korita, a ubrzanjem i pritokama stvara specifičnu planinsku rijeku.

Uglavnom nenaseljeno područje, bez mogućih izvora onečišćenja, s nekoliko zaštićenih vrsta riba karakterističnih za planinske rijeke*

17. Dolina Une – jedna od najbolje očuvanih krških rijeka u slivu Crnog mora, s uskim poljima u dolini, mezofilnim livadama i sedrenim barijerama*
18. Žutica - uz kanal Lonja - Strug i koristi se za obranu od poplava. To je područje zadržavanja visoke vode rijeke Save*
19. Kupa – tipična nizinska rijeka s propusnim stijenama*
20. Špilja kod Šušnjara - spilja u plitkom kršu koji karakteriziraju vapnenac i propusni sedimenti, eutrično tlo na flišu i mekani vapnenac. Važno je podzemno stanište šišmiša, a ulazni otvor u spilju je trenutno zarušen pa je pristup špilji onemogućen*
21. Ilova - rijeka, lijeva pritoka Lonje, Moslavinu opskrbljuje pitkom vodom*
22. Sava nizvodno od Hrušćice - mijenja svoj tok od brzog u gornjeg dijelu prema sporom u donjem dijelu i to je jedini preostali dio rijeke s dobro razvijenim šljunkovitim otocima i obalama pa kao takva predstavlja značajno stanište za brojne vrste riba*
23. Šaševa cret - u blizini Gline, uključuje dva creta, veći i manji s dobro očuvanim zajednicama tipičnih cretnih vrsta *
24. Spilja Gradusa s okolnim područjem – spilja je značajno stanište za očuvanje šišmiša, a na okolnom području obitavaju kolonije dabrova*
25. Zrinska gora – bogata florom i faunom, tipičan isprijecani reljef s mnogim brdima i dolinama kojima teku potoci*
26. Područje uz Maju i Brućinu – jugoistočno od Gline, obuhvaća područje ove dvije rijeke, značajno je stanište zaštićenih vrsta
27. Pakra i Bijela – vodotoci vrijedni za biljni i životinjski svijet*

*područja pod zaštitom Natura 2000

Na zaštićenim područjima županije obitavaju 62 vrste kritično ugrožene flore, kao i veliki broj ugroženih životinja s popisa strogo zaštićenih vrsta. Travnjačka staništa pogoduju rastu specifičnih biljnih vrsta od iznimnog značaja za brojne vrste kukaca, ptica i sisavaca. Poplavni pašnjaci Odranskog, Sunjskog i Lonjskog polja omogućavaju ekstenzivni uzgoj stoke, dok poplavna područja Lonjskog, Mokrog i Poganovog polja predstavljaju prirodne retencije koje su, osim u sustavu obrane od poplava, važne u procesu pročišćavanja voda iz vodotoka, obnovi zaliha podzemnih voda te ublažavanje ekstremnih hidroloških i meteoroloških posljedica klimatskih promjena.

Razvojne potrebe uključuju poticanje turističkog razvoja koji neće ugroziti bioraznolikost u zaštićenim područjima te izgradnju infrastrukture potrebne za uključivanje prirodne baštine u kulturnu i turističku ponudu. Isto tako, potrebno je razviti programsku shemu uključivanja školstva, udruga i volontera u zaštitu prirode. S obzirom na nerazvijenost i slabu naseljenost područja, pogodno je

razvijati volonterski turizam koji bi omogućio obrađivanje zemlje i uzgoj hrane, a ujedno bio dio turističke ponude (WWOOF)⁷.

Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske

U registru kulturnih dobara Republike Hrvatske s područja Sisačko-moslavačke županije nalazi se 260 zaštićenih dobara, a pretragu istih moguće je napraviti na poveznici <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>. Registar obuhvaća kulturno-povijesne cjeline, pojedinačnu nepokretnu kulturna dobra, kulturni krajolik međunarodnog značaja zgrade, crkve, tradicijske kuće, spomen obilježja, okućnice i slično kao materijalnu baštinu te nematerijalnu baštinu u koju ubrajamo pjevanje, ribarenje, sviranje i sokolarenje.

Nepokretnu kulturnu baštinu s utvrđenim svojstvom kulturnog dobra čine pojedinačne građevine i/ili kompleksi građevina, kulturno-povijesne cjeline te krajolici.⁸

U Registru su kao zaštićena nepokretna kulturna dobra navedene skupine:

- Kulturno-povijesna cjelina
- Sakralna graditeljska baština
- Sakralno-profana graditeljska baština
- Profana graditeljska baština
- Arheološka baština
- Memorijalna baština
- Baština vrtne arhitekture

Kao preventivno zaštićena nepokretna kulturna dobra navedene su skupine:

- Kulturno-povijesna cjelina
- Profana graditeljska baština
- Arheološka baština
- Memorijalna baština

Kulturni krajolik međunarodnog značaja je park prirode Lonjsko polje, a nacionalnog značenja su: sisačka Posavina, Zrinska gora, Pounje, područje Hrastovice s arheološkim ostacima, Sisak i Kostajnica, sela Bok Palanječki, Čigoč, Krapje, Buinjski Riječani, Buinja, Komora, povijesne građevine, arheološki lokaliteti, povijesne jezgre i građevine.

Smeđa i ostala turistička signalizacija

---

⁷ <https://hrcak.srce.hr/199887>

⁸ Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije https://www.zpusmz.hr/PP%20SM%20c5%bd%20-%20PRO%20c4%8cI%20c5%a0%20c4%86ENI%20TEKST/PDF/III_%20ID_PP%20SMZ%20pro%20C4%8Di%20C5%A1%20C4%87eni%20tekst_ELABORAT_SG_23-19.pdf

Područje Sisačko-moslavačke županije vrlo dobro je pokriveno smeđom signalizacijom budući da Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije u svome programu kroz godine, a u suradnji s ostalim dionicima u turizmu, redovno planira i izvršava zadatke postavljanja ili zamjene uništene ili dotrajale smeđe signalizacije. Sukladno novim zakonskim odredbama koje su stupile na snagu 1.1.2020. godine projekti smeđe signalizacije bit će pod ingerencijom turističkih zajednica gradova i općina, a na područjima koja nemaju lokalnu turističku zajednicu, taj će zadatak biti povjeren Turističkoj zajednici Sisačko-moslavačke županije.

3.2.3. Smještaj

Sisačko-moslavačkoj županiji turizam je vrlo važna gospodarska grana, što pokazuje povećanje broja objekata i ležajeva za smještaj turista.

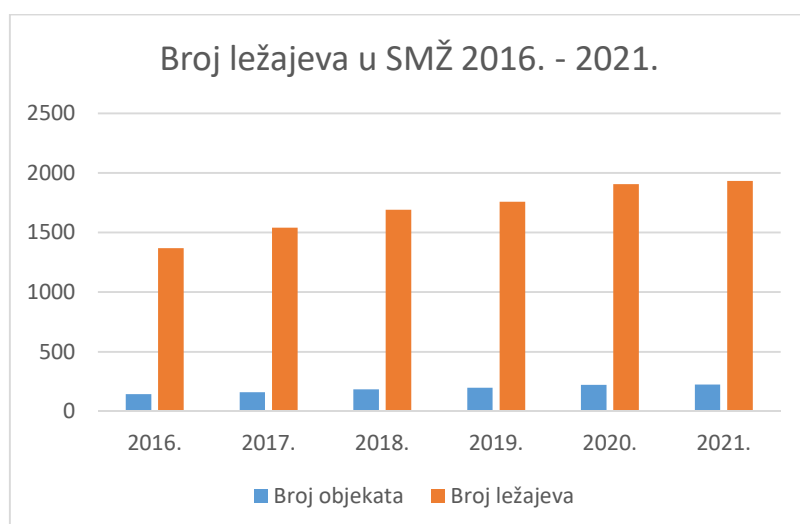
Sljedeća tablica pokazuje broj objekata i broj ležajeva u Sisačko-moslavačkoj županiji u posljednjih pet godina.

Tablica 5. Broj objekata i ležajeva u Sisačko-moslavačkoj županiji 2016. – 2021. godine

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
broj objekata	145	161	184	198	222	226
broj ležajeva	1370	1540	1690	1758	1905	1933

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, 2022. godina

Grafikon 1. Broj ležajeva u SMŽ 2016. - 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Iz grafikona je vidljivo kako je porast broja objekata i broja ležajeva konstantan čak i unatoč pandemiji koronavirusa te katastrofalnom potresu.

Grafikon 2 pokazuje broj obveznika i objekata za razdoblje od 2016. do 2021. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Grafikon 2. Broj obveznika i objekata za razdoblje 2016. - 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Na Grafikonu 2 vidljiv je konstantan rast broja objekata i broja obveznika u turizmu u petogodišnjem razdoblju, od 2016. do 2021. godine.

Gledamo li podatke o dolascima i noćenjima stranih i domaćih turista, vidljivo je kako u pandemiji pada broj dolazaka naročito stranih turista. Tablica 5 i 6 prikazuju broj dolazaka i noćenja stranih i domaćih turista.

Tablica 6. Broj dolazaka domaćih i stranih turista 2016. – 2021. godine

Vrsta turista	Dolasci				
	2017	2018	2019	2020	2021
Domaći	18 711	18 661	21 962	9744	8316
Strani	18 457	21 443	19 939	4937	6866
Ukupno:	37 168	40 104	41 901	14 681	15 182

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Tablica 7. Broj noćenja domaćih i stranih turista 2016. – 2021. godine

Vrsta turista	Noćenja				
	2017	2018	2019	2020	2021
Domaći	35 865	39 333	105 741	34 494	27 056
Strani	58 193	81 033	45 118	15 736	19 335
Ukupno:	94 058	120 366	150 859	50 230	46 391

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

3.2.4. Ljudski potencijali

Škole

Na području Sisačko-moslavačke županije moguće je steći određena zanimanja za poslove u turističkom sektoru. Srednja škola Viktorovac u Sisku nudi programe za kuhara i konobara, Strukovna škola Sisak za pomoćnog kuhara i slastičara, a Srednja škola Topusko programe Turističko-hotelijski komercijalist, Kuhar, Konobar, Slastičar. Srednja škola Petrinja nudi program za prehrambenog tehničara, mesara te voćara-vinogradara-vinara, što nisu zanimanja direktno vezana uz turizam, ali ga svakako podupiru, kao i program za trgovce kojega je moguće pohađati u Srednjoj školi Viktorovac. U školskoj godini 2021./2022. programe vezane uz turizam u školama Sisačko-moslavačke županije pohađa 259 učenika te 13 učenika s teškoćama u razvoju.

Pučka učilišta, izobrazbe, programi vezani uz turizam

Programe osposobljavanja i usavršavanja za zanimanja vezana uz turizam nudi Pučko otvoreno učilište Kutina i to: kuhar, priprematelj tradicijskih slastica, hotelska sobarica, barmen, slastičar, pekar. Osim toga, nude i tečajeve stranih jezika, engleskog, njemačkog, talijanskog, ruskog i francuskog.

Kulinarski institut Kulln kao glavni kulinarski institut Hrvatske nudi programe kulinarstva, slastičarstva te kulinarskog menadžmenta, kao i razne tečajeve vezane uz kulinarstvo te specijalizirani tečaj jezika za kulinarstvo.

Turistički vodiči

Sisačko-moslavačka županija raspolaže s 21 lokalnim turističkim vodičem.⁹ Povremeno se održavaju edukacije za nove turističke vodiče. Edukacije za turističke vodiče na području se Sisačko-moslavačke županije provode povremeno, a stalnu mogućnost edukacije zainteresirani imaju na području Zagreba.

HZZ resursi radne snage

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Područnog ureda Sisak koji je u sklopu pripreme za sezonsko zapošljavanje na moru proveo anketiranje nezaposlenih osoba o njihovoj spremnosti za rad tijekom turističke sezone 2022. godine, s danom 20.3.2022. ukupno je 150 osoba koje su radna snaga za sektor turizma, a od toga, već 119 osoba ima dogovoreno zapošljavanje s poslodavcima na moru. Gledajući prema vrsti posla, radi se o zanimanju: konobar (21), barmen (1), brodski konobar (1), čistačica (18), čuvar objekata i okoliša (1), domaćica kuhinje (1), domar kampa(2), kućni majstor (5), kuhar (12), kuhinjski radnik (12), kupališni radnik (1), pomoćni konobar (9), pomoćni kuhar (16), pomoćni recepcionar (2), pralja(1), prodavač (6), recepcionar (3), skladištar (2), slastičar (1), sobarica (27), vrtlar (7), zaštitar osoba i imovine (1).

---

⁹ <https://tzg-sisak.hr/turisticki-vodici/>

3.2.5. Turistički kapaciteti u Sisačko-moslavačkoj županiji po turističkim zajednicama

Turistička zajednica Općine Topusko

Glavno obilježje Topuskog je ljekovita termalna voda koja slovi za najbolju vodu u liječenju lokomotornog sustava te za pomoć pri tegobama vezanim uz neplodnost.

Osim Lječilišta Topusko i Top termi Topusko, usluge smještaja na području Turističke zajednice Topusko omogućene su u privatnim kućama i apartmanima različite kategorizacije, od jedne do pet zvjezdica. Broj kreveta u Topuskom tijekom pet godina, od 2017. do 2021. porastao je s 383 na 416, a objekata s 47 na 52, u čemu je primjetan i porast razine usluge i smještaja.

Tablica 8. Broj smještajnih kapaciteta 2017. - 2022. Topusko

Topusko	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	197	205	206	200	199	199
Broj kreveta	383	414	424	414	416	416
Broj dodatnih kreveta	22	21	24	25	19	19
Broj objekata	47	55	56	52	52	52
Broj obveznika	41	46	47	46	48	48

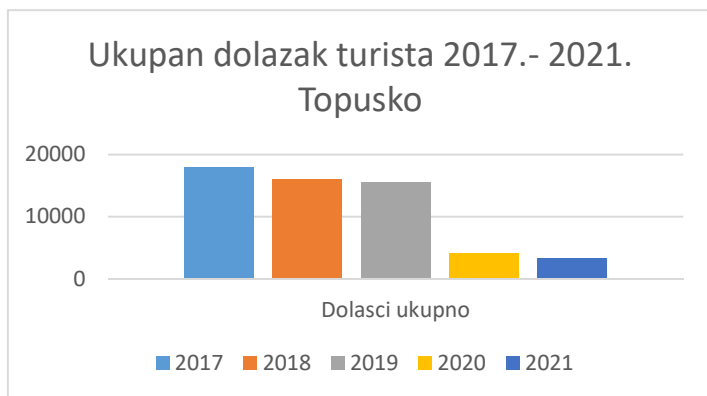
Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Tijekom godine održavaju se kulturne, sportske i gastronomske manifestacije.

Grafikon 3 pokazuje ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Topusko od 2017. do 2021. godine i u njemu je vidljiv pad broja dolazaka turista, naročito u pandemijskoj 2020. godini.

Grafikon 3. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Topusko 2017. - 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Turistička zajednica Grada Siska

Prostor Turističke zajednice Grada Siska obuhvaća grad Sisak kao kulturno i povijesno središte, ali i dio područja parka prirode Lonjsko polje te značajni krajobraz Odransko polje. Pandemija koronavirusa, a onda i razoran potres koji je uništio širu gradsku jezgru te turističke kapacitete, utjecali su na dolazak turista, što je vidljivo u grafikonu 4 u kojemu je prikazan rast broja dolazaka turista do 2019. godine pa osjetan pad u pandemijskoj godini.

Grafikon 4. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Siska 2017. - 2021. godine

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Od 2017. do 2022. godine na sisačkom je području porastao broj kreveta kao i broj objekata.

Tablica 9. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Sisak

Sisak	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	171	174	180	184	200	200
Broj kreveta	408	418	436	457	510	510

Broj dodatnih kreveta	4	4	4	5	5	5
Broj objekata	33	37	41	47	53	53
Broj obveznika	23	27	30	36	40	40

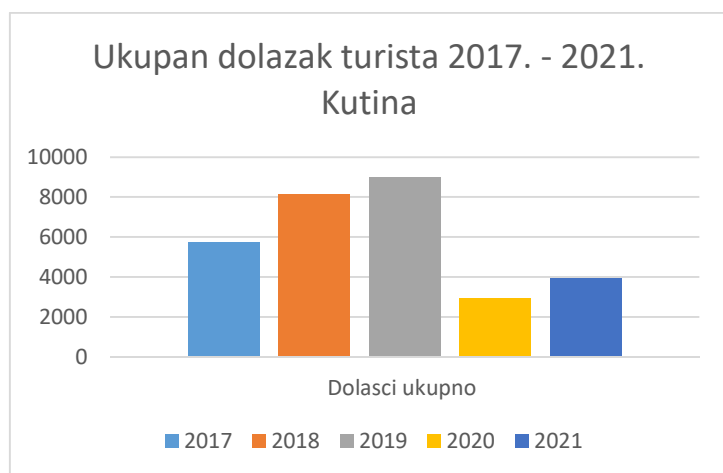
Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Grada Kutine

Kutinsko područje turističku ponudu temelji na enologiji i gastronomiji te se svojim vinskim cestama i pozicionira na tržištu kao destinacija u kojoj se ima što vidjeti i probati. Obuhvaća područje Moslavačke gore i Lonjskoga polja. Na području Kutine jedan je hotel te jedan hostel, a ostali smještaj su sobe, apartmani i seoska domaćinstva sa smještajem.

Grafikon 5 pokazuje ukupan broj dolazaka turista zabilježen u Turističkoj zajednici Grada Kutine od 2017. do 2021. godine, pri čemu je opet značajniji pad dolazaka nakon rekordne 2019. godine, u pandemijskoj 2020. godini.

Grafikon 5. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Kutine 2017. - 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

U Tablici 10 vidljiv je porast broja kreveta na kutinskom području, ali i znatno povećanje broja objekata. Najviše objekata, njih 22 bilo je u pandemijskoj godini. U 2021. i 2022. bit će 21.

Tablica 10. Broj smještajnih kapaciteta 2017. - 2022. Kutina

Kutina	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	99	107	109	119	118	118
Broj kreveta	232	251	254	290	288	288
Broj dodatnih kreveta	11	13	10	14	14	14
Broj objekata	11	13	13	22	21	21
Broj obveznika	9	10	11	20	19	19

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Grada Petrinje

Petrinjsko područje kao i područje Topuskog ima termalne izvore, ali su trenutno samo turistički potencijal. Dolazak turista u Petrinju od 2017. godine bilježio je stalan i siguran rast, ali u pandemijskoj godini se smanjio, no nakon razornog petrinjskog potresa dolasci turista padaju za 82 posto u odnosu na pandemijsku godinu odnosno 87 posto u odnosu na najuspješniju 2019. godinu, pokazuje Grafikon 6.

Prednost petrinjskog područja je Hrastovačka gora s vrhom Cepelišem, što je turistički potencijal za razvoj sportskog turizma u vidu planinarenja, nordijskog hodanja ili rekreacije u prirodi.

Grafikon 6. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Petrinje 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinatork SMŽ

Tablica 11 pokazuje rast broja kreveta na petrinjskom području unatoč pandemiji korona virusa i katastrofalnom potresu. Broj objekata i broj obveznika također je u stalnom rastu od 2017. godine.

Tablica 11. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Petrinja

Petrinja	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	40	54	55	56	63	63
Broj kreveta	94	134	138	144	160	160
Broj dodatnih kreveta	4	4	6	9	10	10
Broj objekata	18	23	24	24	27	27
Broj obveznika	17	20	21	22	24	24

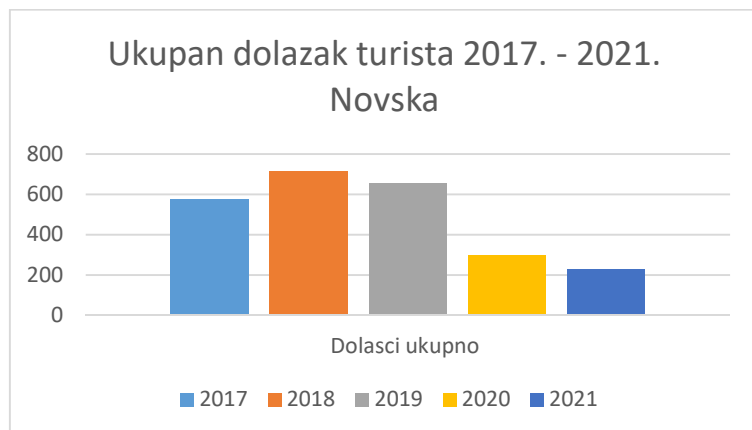
Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Grada Novske

Gledajući podatke o dolascima turista u Novsku na Grafikonu 7, vidimo velik pad u pandemijskoj 2020. godini, ali i izuzetno velik rast u 2021. godini, što se može pripisati velikom interesu za poduzetnički inkubator PISMO Novska te događanjima u njemu. Primjetan je nedostatak smještajnih

kapaciteta u Novskoj iako se posljednju godinu pojavljuju smještaji u vidu privatnih apartmana. Od 2017. do 2021. godine broj smještajnih objekata porastao je s 4 na 7, broj kreveta s 42 na 90.

Grafikon 7. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Novske 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Tablica 12 pokazuje značajan porast broja smještajnih jedinica (46 %) i broja kreveta (47 %) od 2017. godine do 2022. godine.

Tablica 12. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Novska

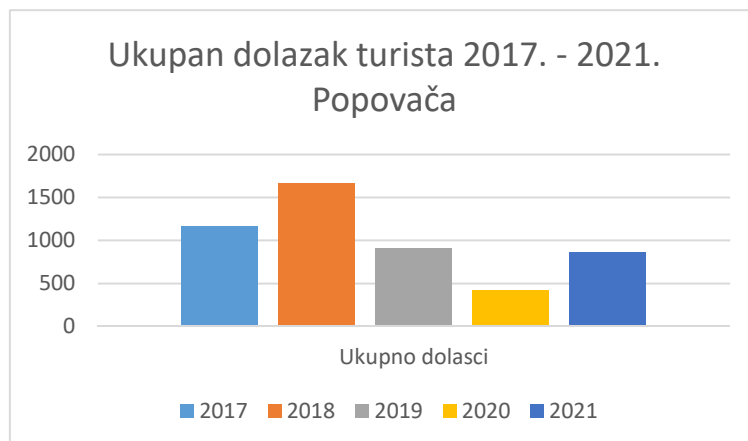
Novska	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	16	26	27	31	31	35
Broj kreveta	42	70	76	82	86	90
Broj dodatnih kreveta	6	7	9	9	9	9
Broj objekata	4	5	6	6	6	7
Broj obveznika	4	5	6	6	6	7

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Grada Popovače

Turistička zajednica Grada Popovače također je osjetila pad dolazaka turista u pandemijskoj godini, ali je u 2021. vidljiv rast broja dolazaka i to za 49,5 %, što pokazuje Grafikon 8. Smještajni kapaciteti rastu i prate trendove pa je vidljiv porast broja kuća za odmor koje imaju bazen ili dodatne sadržaje poput škole jahanja, vožnje quadovima i slično.

Grafikon 8. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Popovače 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Područje Popovače tijekom 6 godina razvoja, od 2017. do 2022. zabilježilo je rast broja smještajnih jedinica s 36 na 50, dok je broj kreveta porastao s 81 na 118 kreveta u trenutno 15 objekata. 2017. godine bilo je svega 7 objekata za smještaj turista.

Tablica 13. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Popovača

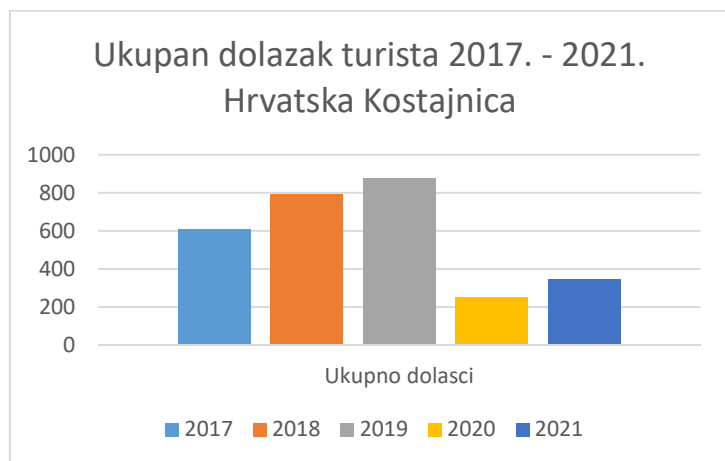
Popovača	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	36	36	42	46	50	50
Broj kreveta	81	81	94	106	118	118
Broj dodatnih kreveta	12	12	13	17	21	21
Broj objekata	7	7	9	12	15	15
Broj obveznika	7	7	9	12	15	15

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Grada Hrvatske Kostajnice

Hrvatska Kostajnica smještena je između brda Djed na kojemu je vidikovac i rijeke Une koja obiluje ribom, a ugodna je za kupanje i vožnju čamcima, što predstavlja turistički potencijal u ljetnim mjesecima. Obližnje šume bogate kestenom i gljivama potencijal su za dolazak ljubitelja prirode, planinara, gljivara i izletnika.

Grafikon 9. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Hrvatske Kostajnice 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Tablica 14. Broj smještajnih kapaciteta 2017. - 2022. Hrvatska Kostajnica

Hrvatska Kostajnica	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	37	41	41	47	47	47
Broj kreveta	80	90	90	100	100	100
Broj dodatnih kreveta	7	7	7	7	7	7
Broj objekata	7	8	8	14	14	14
Broj obveznika	7	8	8	14	14	14

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

U promatranom razdoblju, od 2017. do 2022. godine područje Hrvatske Kostajnice dobilo je 7 novih objekata i 20 novih kreveta.

Turistička zajednica Općine Jasenovac

Turistička zajednica Općine Jasenovac obuhvaća područje parka prirode te spomen područja, što je ujedno i velik turistički potencijal. Na grafikonu 10 vidljiv je gotovo konstantan broj dolazaka turista, osim u pandemijskoj godini kad su dolasci u padu, a 2021. vidljiv je porast broja dolazaka, što možemo pripisati pandemijskim mjerama i turističkom trendu odlazaka turista u destinacije s manjim gužvama. Gledajući petogodišnji trend, 2021. godina zabilježila je najveći broj dolazaka na područje TZO Jasenovac.

Grafikon 10. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Jasenovac 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Na jasenovačkom području u razdoblju od 2017. do 2022. godine značajno je porastao broj smještajnih jedinica, za čak 53 %, dok je broj kreveta imao neznatan pad od 8 %.

Tablica 15. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Jasenovac

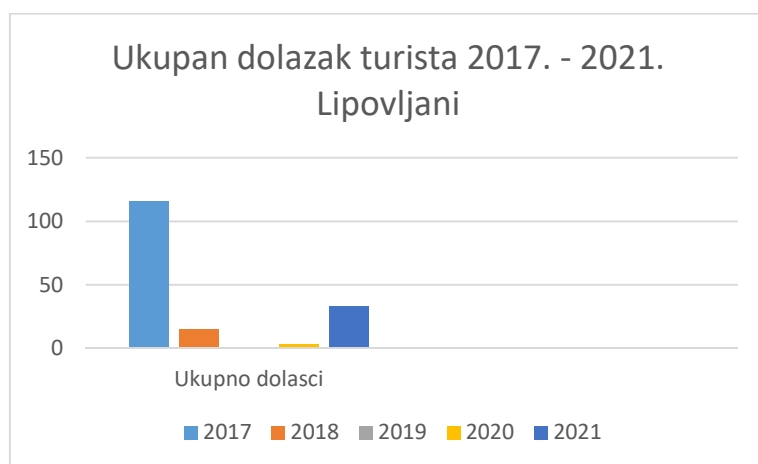
Jasenovac	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	9	9	19	17	17	17
Broj kreveta	52	52	52	48	48	48
Broj dodatnih kreveta	8	8	0	0	0	0
Broj objekata	7	7	7	6	6	6
Broj obveznika	6	6	6	5	5	5

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Općine Lipovljani

Tijekom promatranog petogodišnjeg razdoblja, TZO Lipovljani najveći je broj dolazaka imala 2017. godine. Nakon nje broj dolazaka pada, ali u 2021. ponovo počinje rast, što je vidljivo na Grafikonu 11. U istom promatranom razdoblju, konstantan je broj smještajnih jedinica (3) te broj kreveta (5 + 1 dodatni). Na području TZO Lipovljani nalazi se vrijedno arheološko nalazište u Piljenicama.

Grafikon 11. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Lipovljani 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Prema podatcima u Tablici 16, na lipovljanskom području od 2017. godine konstantan je broj kapaciteta turističkog smještaja.

Tablica 16. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Lipovljani

Lipovljani	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	3	3	3	3	3	3
Broj kreveta	5	5	5	5	5	5
Broj dodatnih kreveta	1	1	1	1	1	1
Broj objekata	2	2	2	2	2	2
Broj obveznika	2	2	2	2	2	2

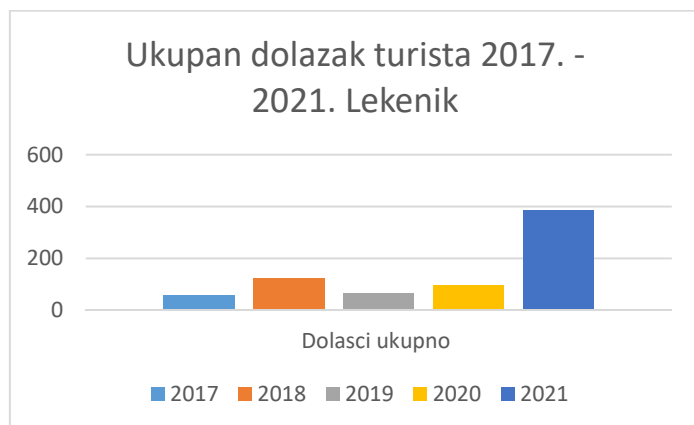
Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Općine Lekenik

TZO Lekenik bilježi porast broja dolazaka u 2021. godini, a u odnosu na četiri godine prije i iznosi gotovo 15 %, što je rezultat povećanog broja smještajnih jedinica (25 %) te kreveta (31 %).

Grafikon 12. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Lekenik 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Tablica 17. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Lekenik

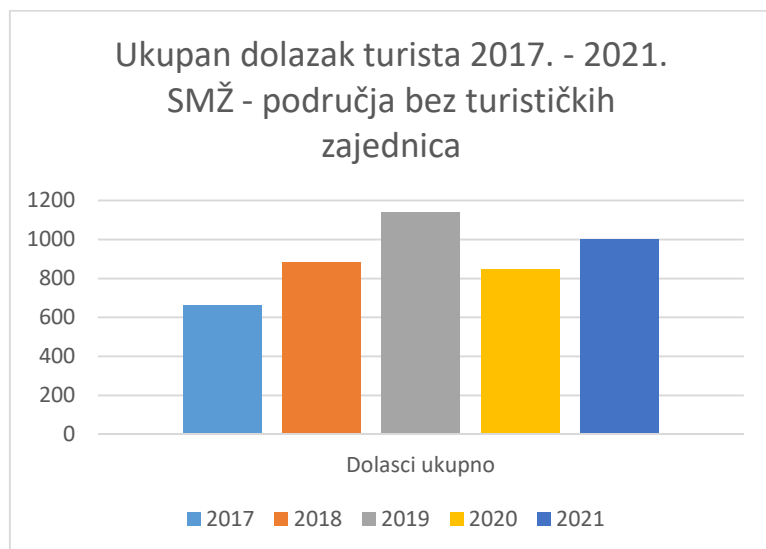
Lekenik	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Broj smještajnih jedinica	10	10	14	40	40	40
Broj kreveta	30	30	40	97	97	97
Broj dodatnih kreveta	1	1	3	15	15	15
Broj objekata	10	10	14	15	15	15
Broj obveznika	10	10	14	15	15	15

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Mjesta koja nemaju turističku zajednicu, a imaju turistički promet, obrađena su pod Turističkom zajednicom Sisačko-moslavačke županije i prikazana u Grafikonu 13. Ukupan broj dolazaka turista na područja koja nisu obuhvaćena turističkim zajednicama oporavlja se nakon pandemijske godine iako još nije dostigao broj dolazaka u rekordnoj 2019. godini.

Grafikon 13. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2021.

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Govoreći o smještaju u mjestima koja nisu pokrivena turističkim zajednicama, primjetno je kako od 2017. godine do 2022. godine uglavnom imaju konstantan broj smještajnih jedinica i kreveta ili neznatno varirajući. Hrvatska Dubica tako ima 5 smještajnih jedinica i 15 kreveta kod jednog obveznika kroz cijelo promatrano razdoblje. U Dvoru je broj smještajnih jedinica porastao sa 6 na 7, kreveta s 19 na 24, a broj obveznika s 1 na 2. U Glini bilježimo porast broja smještajnih jedinica s početnih 10 u 2017. godini na 17, koliko ih je bilo i 2020. pa sve do danas, što znači da potres nije utjecao na to. Broj obveznika u Glini je početno bio 3, a u 2022. je 7 obveznika. U promatranom razdoblju u Gvozd nije bilo značajnijih pomaka te se radi o porastu smještajnih jedinica s 5 na 6, kreveta s 10 na 13, a obveznika s 2 na 3.

Tablica 18. Smještajni kapaciteti u jedinicama lokalne samouprave koje nemaju turističke zajednice, stanje 2022. godine

Naziv JLS	Broj smještajnih jedinica	Broj kreveta	Broj objekata	Broj obveznika
Hrvatska Dubica	5	15	1	1
Dvor	7	24	2	2
Glina	14	42	7	7
Gvozd	6	13	3	3
Martinska Ves	6	12	3	3
Sunja	5	16	2	2
Majur	0	0	0	0
Donji Kukuruzari	0	0	0	0

3.2.6. Smještaj prema vrsti objekata

Smještajni kapaciteti na području Sisačko-moslavačke županije obuhvaćaju različite vrste smještajnih objekata, od hotela preko smještaja u domaćinstvima ili nekomercijalnog smještaja pa do kampova i ostalih objekata. Tijekom razdoblja 2017. – 2021. godine broj smještajnih kapaciteta uglavnom je rastao, naročito u nekomercijalnom smještaju i objektima u domaćinstvu.

Na području županije posluju četiri hotela, Hotel Panonija d.o.o. u Sisku, Hoteli Kutina d.o.o. u Kutini, UP Central d.o.o. u Hrvatskoj Kostajnici te hotel Dvorac Jurjevec u Brežanama Lekeničkim.

Tablica 19 pokazuje vrste objekata za smještaj u razdoblju 2017. – 2021. godine i u tom razdoblju pokazuje veći porast broja kreveta u smještajima tipa nekomercijalni smještaj i smještaj u domaćinstvu. U istom je razdoblju porastao i broj kreveta u hotelima, što se pripisuje otvaranju novog hotela u Brežanama Lekeničkim. Stagnacija u petogodišnjem razdoblju vidljiva je kod smještaja u kampovima, a pad u restoranima, gdje je u početnoj 2017. godini bilo 27 ležajeva u 1 objektu, a od 2019. godine taj oblik smještaja više ne postoji.

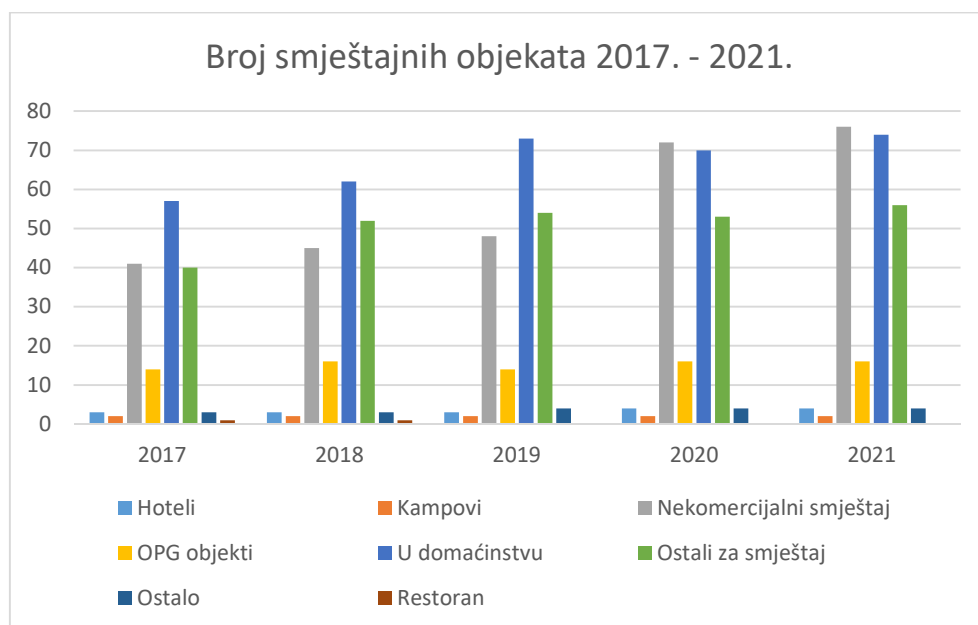
Tablica 19. Vrste objekata za smještaj u razdoblju 2017. – 2021. godine

Vrsta objekta	2017		2018		2019		2020		2021	
	Objekt	Krevet	Objekt	Krevet	Objekt	Krevet	Objekt	Krevet	Objekt	Krevet
Hoteli	3	219	3	219	3	219	4	267	4	267
Kampovi	2	51	2	51	2	51	2	51	2	51
Nekomercijalni smještaj	41	198	45	214	48	228	72	309	76	324
Objekti u OPG-u	14	94	16	98	14	90	16	90	16	117
Objekti u domaćinstvu	57	262	62	288	73	329	70	338	74	368
Ostali ugostiteljski objekti	40	648	52	752	54	790	53	781	56	811
Ostalo	3	41	3	41	4	51	4	51	4	51
Restorani	1	27	1	27	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	161	1540	184	1690	198	1758	221	1887	232	1989

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije

Grafikon 14 pokazuje trend povećanja broja kreveta u smještajima tipa nekomercijalni smještaj i smještaj u domaćinstvu u razdoblju 2017. – 2021. godine. U istom je razdoblju porastao i broj kreveta u hotelima, ali je vidljiva stagnacija kod smještaja u kampovima.

Grafikon 14. Broj smještajnih objekata na području Sisačko-moslavačke županije od 2017. do 2021. godine

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada Regionalni koordinator SMŽ

Noćenja prema vrstama smještaja

Najveći broj noćenja ostvaruje se u skupini Ostali ugostiteljski objekti za smještaj koji uključuje sobe za iznajmljivanje, apartmane, kuće za odmor, lovačke domove, studio apartmane, prenoćišta, hostele, objekte za robinzonski smještaj, odmarališta za djecu i učenički/studentски dom, a odmah iza toga su objekti u domaćinstvu. Promatrajući razdoblje od 2017. do 2021. godine, vidljiv je porast broja noćenja gotovo u svim vrstama objekata do 2019. godine, s tim da objekti u seljačkim domaćinstvima do te godine imaju lagani pad. Međutim, dolaskom pandemije trendovi se mijenjaju te pada broj noćenja u hotelima, ali raste u seljačkim domaćinstvima, što se može tumačiti kao odabir smještaja s manjom fluktuacijom ljudi kao sigurnijeg za odmor i boravak u destinaciji.

Tablica 20. Noćenja prema vrstama smještaja

Vrsta objekta	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (sobe za iznajmljivanje, apartman, kuća za odmor, lovački dom, studio apartman, prenoćište, hostel, objekti za robinzonski smještaj, odmaralište za djecu, učenički/studentски dom)	60 557	82 027	105 582	26 335	21 681

Hoteli	17 287	20 999	23 595	8298	7993
Objekti u domaćinstvu	13 346	14 651	18 306	11 241	14 166
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1198	1045	1840	391	1708
Kampovi	383	885	612	120	257
Restorani	624	431	302	0	0
Nekomercijalni smještaj	647	328	622	3845*	523
Nekomercijalni plovni objekt	0	0	0	0	0
Ostalo	16	0	0	0	82
Plovni objekt	0	0	0	0	0

*brojka odskake zbog većeg broja prijavljenih turista u sustavu e-visitor uslijed provedbe epidemioloških mjera odnosno praćenja kontakata

Ukupan broj dolazak turista prema vrstama smještaja

Gledajući rekordnu 2019. godinu, najveći broj dolazaka turista bio je u ugostiteljskim objektima za smještaj koji uključuju sobe za iznajmljivanje, apartmane, kuće za odmor, lovačke domove, studio apartmane, prenoćišta, hostele, objekte za robinzonski smještaj, odmarališta za djecu te učeničke/studentske domove, ali baš je ta vrsta smještaja uz hotelski smještaj i smještaj unutar restorana, imala i najveći pad tijekom pandemije. Najmanji pad bio je u objektima u domaćinstvu i na obiteljskim gospodarstvima, a nekomercijalni smještaj je sukladno trendovima na tržištu turizma, imao rast u pandemijskoj godini. Zanimljivo je vidjeti kako u plovnim objektima nemamo turista, a destinacija smo s plovnim rijekama, što otvara mogućnost za razvoj i u tome smjeru. Podatci za 2021. pokazuju uglavnom pad, osim kod objekata u domaćinstvima i obiteljskim gospodarstvima te kampovima što potvrđuje trend odlaska u destinacije i smještaje s manjim brojem ljudi kako bi se izbjegla mogućnost zaraze.

Tablica 21 prikazuje ukupan broj dolazaka turista prema vrstama smještaja pri čemu je vidljivo kako je najveći broj dolazaka turista opet u objektima naziva Ostali ugostiteljski objekti za smještaj, što je relevantno zbog različitih oblika smještaja koje ova vrsta obuhvaća. Odmah iza po broju su dolazaka turista podjednaki hoteli i objekti u domaćinstvu.

Tablica 21. Ukupan broj dolazaka turista prema vrstama smještaja

Vrsta objekta	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (sobe za iznajmljivanje, apartman, kuća za odmor, lovački dom, studio apartman, prenoćište, hostel, objekti za robinzonski smještaj, odmaralište za djecu, učenički/studentski dom)	23 605	23 872	23 502	7440	7423
Hoteli	9466	11 371	12 939	4073	3927
Objekti u domaćinstvu	3181	3698	4443	2648	3307
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	326	413	458	236	291
Kampovi	232	481	329	84	162
Restorani	295	254	157	0	0
Nekomercijalni smještaj (vikendica, stambena kuća, stan za odmor, izvorna stara obiteljska kuća)	57	15	73	200	65
Nekomercijalni plovni objekt	0	0	0	0	0
Ostalo	6	0	0	0	11
Plovni objekt	0	0	0	0	0

Izvor: Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, obrada: Regionalni koordinator SMŽ

3.2.7. Važni turistički projekti

Važnim turističkim projektima na lokalnoj i županijskoj razini postići će se prepoznatljivost Sisačko-moslavačke županije na tržištu poželjnih i „zelenih“ turističkih destinacija.

Topusko na izvoru zdravlja - lječilišni i wellness turizam na održiv način

Cilj projekta Topusko na izvoru zdravlja - lječilišni i wellness turizam na održiv način“je ponuditi viziju dugoročno održivog razvoja općine Topusko temeljenog na korištenju obnovljivog izvora geotermalne vode i s njom povezane energije, a sve u skladu s najsuvremenijim dostignućima iz područja energetike i automatizacije, ali i socio-ekonomskog te prostornog planiranja razvoja lokalnih zajednica.

Projektom je predviđena rekonstrukcija svih smještajnih kapaciteta u svrhu povećanja kvalitete usluge, zatim modernizacija sportskih i rekreacijskih sadržaja – wellness centra, unutarnjih i vanjskih bazena, vanjskih sportskih terena itd. Također je predviđena izgradnja suvremenog kongresnog centra što će omogućiti stvaranje kongresnog turizma kao novog oblika turizma na području Sisačko-moslavačke županije. U okruženju ne postoji infrastruktura takvoga tipa pa će stvaranje uvjeta za razvoj kongresnog turizma omogućiti proširenje ponude Lječilišta Topusko. Modernizacijom postojećih smještajnih kapaciteta i ostalih sadržaja, Topusko će imati mogućnost postati atraktivna turistička destinacija temeljena i na kvaliteti termalne vode.

Uređenje plaža na obalama rijeka Une i Kupe na lokacijama Hrvatska Dubica, Letovanić i Petrinja

Projekti uređenja plaža za kupanje na obalama rijeke Une u Hrvatskoj Dubici te Kupe u Letovaniću i Petrinji za cilj imaju privlačenje posjetitelja što će izravno utjecati na razvoj turizma Pounja i Pokuplja, ali i na povećanje kvalitete života stanovnika ruralnih područja.

Hrvatska kuća vina

Cilj projekta je izgradnja i stavljanje u funkciju posjetiteljskog centra valorizacije gastronomske i enološke naziva Hrvatska kuća vina. Projekt sadrži turistički segment (kušaonicu, restoran i vidikovac) te znanstveni i obrazovni segment (laboratorij, vinski podrum i testno polje prvenstveno za razvoj autohtone sorte vina Škrlet). Hrvatska kuća vina promovira vinarstvo i razvoj kulture vina Sisačko-moslavačke županije kroz povećanje turističke ponude i povezivanje kulture vinarstva, tradicije i turizma, a projekt je predviđen za područje Popovače.

Kulturni centar braće Radić

Projektom Kulturni centar braće Radić planirana je izgradnja i opremanje posjetiteljske infrastrukture odnosno centra za interpretaciju materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Ovim ulaganjem doprinijet će se povećanju atraktivnosti slabije razvijene turističke destinacije (područje okolice grada Siska i općine Martinska Ves) kao i gospodarskom i društvenom razvoju područja te podizanju kvalitete života stanovnika. Predmetna građevina će se nalaziti na području općine Martinska Ves, u naselju Desno Trebarjevo, rodnom selu braće Stjepana i Antuna Radića.

Kulturni centar Braće Radić prije svega će imati stalni izložbeni postav koji će prikazivati život i rad Antuna i Stjepana Radića, ali i prikaz života sela Posavine 19. i 20. stoljeća.

Izložbeni postav će biti otvoren svim posjetiteljima. U prostoru centra organizirat će se posjete učenika osnovnih i srednjih škola gdje će ih se uz stručno vodstvo provesti kroz život i djelo braće Radić.

Uz različite izložbene programe Kulturni centar organizirat će predavanja, okrugle stolove, stručne skupove i tribine na kojima će okupljati stručnjake, studente i sve građane zainteresirane za nasljeđe braće Radić. U Kulturnom centru planira se prikupljanje književne građe vezane za povijest i način života Antuna i Stjepana Radića te ju ustupiti studentima i znanstvenicima za stručne studije i istraživanja.

U Kulturnom centru organizirat će se i različite radionice i pričaonice za najmlađe, organizirati likovne radionice i kolonije u kojima će se istraživati i kulturno nasljeđe Posavine, njezine nošnje, tradiciju i običaje. Kako se Antuna Radića smatra ocem hrvatske etnografije, njegovom radu i važnosti očuvanja tradicije i običaja, Kulturni centar Braće Radić posvetit će niz predavanja i radionica različitim generacijama.

3.3. Turistički potencijali Sisačko-moslavačke županije

Sisačko-moslavačka županija velik je prostor u kojemu su, zahvaljujući raznolikosti istog, mogući razni vidovi turizma, od aktivnog odmora preko istraživanja do hedonističkog uživanja. Od turizma na ispod i na vodama do brda i gora, ali je detektiran nedostatak turističkih sadržaja te turističke infrastrukture.

U 2021. godini Sisačko-moslavačka županija raspolagala je s 1933 ležaja u 226 objekata. Budući da je priroda županije izrazito očuvana, postoji velik potencijal za razvijanje ekološkog turizma kojemu je cilj smanjenje ugljičnog otiska i daljnje očuvanje prirode, a svojim razvojem potiče i razvoj mikrosredine s obzirom da ekoturisti koriste proizvode s destinacije, čime se potiče razvoj ostalih vidova gospodarstva, a ne uništava se okoliš.

Banovina

Na području Siska i okolice turistički se potencijal krije u ribolovnom turizmu i sportovima na vodama te u kulturnom i povijesnom turizmu budući da su Sisak i područje oko njega izuzetno bogati nalazištima i povijesnim točkama. Smješten između zaštićenog krajobraza Odransko polje i parka prirode Lonjsko polje, Sisak osim urbanog turizma svakako ima potencijal i za razvoj ruralnog turizma te kulturnog turizma na ruralnim područjima, uzmemo li u obzir jedinstvene sakralne objekte u okolnim selima, zaštićenu baštinu sela Bok Palanječki ili resurse koje imaju sela Čigoč, Lonja i Mužilovčica, kao sela sisačkog kraja. Sisak 2022. godine raspolaže s 510 kreveta u 53 objekta.

Topusko je još od Vojne krajine poznato po ljekovitoj termalnoj vodi, a današnji potencijal može se iskoristiti preko projekta Pametni termalni grad Topusko. Prema podacima TZ SMŽ, područje

Turističke zajednice Općine Topusko raspolaže s 416 kreveta u 52 objekta. Osim termalne vode, Topusko je značajno i po ostatcima cistercitske crkve, a smještaj u zelenoj dolini okruženoj šumama daje mu mogućnost za razvoj različitih oblika turizma.

Područje Topuskog pogodno je i za razvoj konjičkog turizma budući da na ovome prostoru postoji aktivan konjički klub te postoje neoznačene staze. Osim na području Topuskog, konjički se turizam može razvijati i na području Moslavine i naročito Posavine koja ima i autohtonu vrstu radnoga konja, hrvatskog posavca. Osim toga, Moslavina i Posavina također imaju neoznačene konjičke rute, a projekt markiranja konjičkih staza već je započeo na području Moslavine.

Na području Petrinje nalazi se Hrastovačka gora s najvišim vrhom Cepelišem na kojemu postoji i planinarski dom. Osim planinarenja, na ovome je području moguće uspostaviti hodačke rute te organizirati branje kestena i gljiva, a smještajni kapaciteti broje 160 kreveta u 27 objekata.

Petrinjsko je područje pogodno i za razvoj vjerskog turizma, u što se uklapa trasiranje tematske turističke staze Camino Banovina po uzoru na poznatu stazu Camino de Santiago. Budući da je Sisačko-moslavačka županija teško stradala u potresu koncem 2020. godine, a pješačke staze i hodočasnički selektivni oblik turizma jedan je od kontinentalnih aduta u turizmu – nužno je osmisliti, obilježiti staze kako bi mogli promovirati Sisačko-moslavačku županiju kao poželjnu zelenu i ekološki osviještenu destinaciju.

Zrinska gora šumovito je područje s utvrdom Zrin kao potencijalom za razvoj različitih vidova turizma. Podno Zrinske gore nalaze se utvrda Gvozdansko te selo Komora kao turistički potencijali čijim bi se razvojem oživio kraj i na taj način sačuvala njegova kulturna i povijesna baština. Budući da je Zrinska gora područje zanemarivog svjetlosnog zagađenja, moguće je vidjeti zvjezdano nebo, što u urbanim, ali i modernim ruralnim sredinama danas gotovo nemoguće.¹⁰

Na ruti Gvozdansko – Zrin – Svinica moguće je uspostaviti hodačke rute kružnoga tipa te sve povezati s Majurom koji je željeznicom od Zagreba udaljen manje od 2 sata vožnje, što je velika prednost za dolazak ekološki osviještenih turista koji žele aktivan odmor u čistoj prirodi, s minimalnim ostavljanjem ugljičnog otiska.

Pounje

Područje Hrvatske Kostajnice raspolaže vodom i brdom, što omogućuje razvoj turizma na rijeci Uni u vidu ribolova, kajaka, kanua ili obiteljskog boravka na kupalištima. Okolna brda potencijal su za postavljanje hodačkih staza, a kestenove šume za branje kestena i gljiva s čime se mogu povezati razne manifestacije.

---

¹⁰ Bojan Čelebićanin: Analiza svjetlosnog onečišćenja u Hrvatskoj, diplomski rad. <https://repositorij.pmf.unizg.hr/en/islandora/object/pmf%3A9510/datastream/PDF/view>

Hrvatska Dubica turistički potencijal ima za razvoj turizma temeljenog na Domovinskom ratu obzirom da u Baćinu postoji spomen-soba, a cijelo je područje prošlo ratnu kalvariju.

Moslavina

Kutinsko područje nalazi se između dva velika potencijala, Lonjskoga polja i Moslavačke gore. Turizam postoji, ali je potreban i moguć i daljnji razvoj u vidu boljeg iskorištavanja potencijala Moslavačke gore i jezera Mikleuška o čemu postoji idejno rješenje za Interpretacijski i GEO centar Moslavačke gore, idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje izletišta Mikleuška te idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje vidikovca Vis.

U Kutini postoje hotel i hostel, a područje kutinske turističke zajednice u 2022. nudi 288 kreveta u 21 objektu.

Turistički potencijal Popovače je u premreženim i dobro označenim te uređenim planinarskim stazama na kojima se nalaze arheološka nalazišta i vidikovci. Osim toga, popovački kraj dio je Moslavačke vinske ceste što je potencijal za daljnji razvoj eno i gourmet turizma tog područja, temelji čega su već postavljeni pa je daljnji razvoj u smjeru enološkog ili gourmet turizma olakšan.

Pokuplje

Turistički potencijal Pokuplja, a naročito lekeničkog kraja leži u mogućnosti razvoja raznih vidova turizma, od lovnog preko kulturnog i povijesnog do eno i gourmet turizma te kupanja, hodanja, vožnje čamcima ili branja gljiva. Na području općine Lekenik nalaze se očuvane drvene kapelice, jedinstvene po načinu gradnje, a velik potencijal za razvoj turizma je i filmska ruta Anatevka. Na ovome području postoje i Domus ligni, poljoprivredno gospodarstvo sa šaranskim ribnjakom te dvorac Jurjevec.

Područje Lekenika u 2022. godini 97 kreveta u 15 objekata, od tradicijskih čardaka do moderno uređenih vila s bazenom.

Slavonija

Novska je smještena na sjecištu puteva, u blizini autoputa Zagreb – Beograd što joj omogućuje dobru povezanost i sa zračnom lukom, ali i okolnim gradovima. U blizini su Lonjsko polje i rijeka Strug, a sam grad Novska ima jezero na kojemu je moguće razvijati sadržaje koji mogu privući posjetitelje. Dolaskom gaming industrije u Novskoj pokazala se potreba za smještajnim kapacitetima pa tako 2022. godine Novska ima 90 kreveta u 7 objekata, za razliku od 2017. godine kada je imala svega 42 kreveta u 4 objekta.

Lipovljani raspolažu s 5 kreveta u 2 objekta, a turistički potencijal imaju u šaranskim ribnjacima Lipovljani i Vrbovljani na koja dolaze ribolovci i organiziraju se sportski ribolovni susreti. Osim ribolova, područje Lipovljana ima arheološko nalazište u Piljenicama te turističku ponudu bazira na liku i djelu Josipa Kozarca, a dio područja je u ekološkoj mreži

Posavina

Područje Posavine, počevši od Jezera Posavskog preko Desnog Dubrovčaka pa do Martinske Vesi, Siska omogućava razvoj različitih vidova turizma, a najviše cikloturizma te ribolovnog turizma budući da su temelji tome već postavljeni. Mirne ceste uz tok rijeke Save biciklistima pružaju sigurnost, a tok Save bogat atraktivnim ribljim fondom privlače i strane turiste.

Cikloturisti su uglavnom turisti veće platežne moći, ekološki osviješteni, što je dobar preduvjet za razvoj održivog turizma, čemu se teži i na nacionalnog razini pa je u izradi nova desetogodišnja strategija razvoja održivog turizma čiji će strateški cilj biti pozicioniranje Hrvatske kao globalno konkurentne destinacije održivog turizma.

3.4. Smanjenje ugljičnog otiska na području županije

Budući da se na području županije nalaze park prirode, zaštićeni krajobrazi te čak dvadeset područja pod zaštitom Natura 2000, moguće je razvijati zeleni turizam i poticati iznajmljivače na smanjenje ugljičnog otiska te dobivanje EU Ecolabel oznake. EU Ecolabel oznaka prepoznatljiva je na području cijele Europske unije te certificiranim partnerima daje mogućnost reklamiranja destinacije i smještaja na cijelom europskom prostoru. Prednost dobivanja oznake je u očuvanju destinacije, korištenju vlastitih resursa i privlačenju turista veće platežne moći. Koristeći vlastite resurse, naročito u području proizvodnje hrane, moguće je povezati neturistička mjesta s turističkima te tako razvijati više sektora istovremeno. Na poveznici https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm nalaze se sve informacije vezane uz dobivanje oznake EU Ecolabel.

Osim EU Ecolabel, dostupna je i oznaka Zeleni ključ, program nagrađivanja smještajnih kapaciteta sa svrhom povećanja svijesti vlasnika, osoblja i klijenata o potrebi zaštite okoliša i potrebi promicanja održivog razvoja. Svrha ovog programa je razvoj i upravljanje ekološkom markicom za smještajne kapacitete. Na poveznici <https://www lijepa-nasa.hr/zeleni-kljuc/> su dodatne informacije o ovoj oznaci.

Ministarstvo turizma i sporta je u svrhu razvoja turizma u ekološkom i održivom smjeru na nacionalnoj razini, kreiralo oznaku Hrvatska prirodno tvoja.

3.5. Pametni turizam

Pametni turizam koristi inovativna tehnološka rješenja kako bi turistu pružio sve dostupne informacije o destinaciji i to u realnom vremenu, olakšao korištenje različitih usluga i dao mu osjećaj trenutnog zadovoljstva, a to će naročito doći do izražaja u narednim godinama kad će brza dostupnost informacija biti vrlo važna i neophodna kako za sigurno putovanje, tako i za boravak u destinaciji. Pametni turizam reducira socijalne kontakte koristeći suvremene informatičke alate za poboljšanje iskustva turista tijekom planiranja, ali i trajanja putovanja te pruža trenutne i relevantne informacije. Time umjetna inteligencija postaje temelj za bolje planiranje i donošenje odluka.

Pametni turizam bi, prema definiciji trebao njegovati interdisciplinarni, međusektorski i participativni pristup upravljanju, razvijati uključive i otporne destinacije čije lokalne zajednice žive kvalitetnijim životom i promiču svoju baštinu, a turisti i posjetitelji uz lokalno stanovništvo, rade na očuvanju okoliša. Ključan element očuvanja okoliša i baštine je pričanje priča, tzv. storytelling koji se uspješno ugrađuje u pametni turizam, a na jednostavan, jeftin i lak način promiče destinaciju te je čini prepoznatljivom.

4. Strateški okvir

Provedbenim programom razvoja turizma opisuje se i osigurava provedba posebnog cilja te mjera utvrđenih za njegovu provedbu s odgovarajućim stavkama u proračunu (aktivnostima i projektima) na kojima je potrebno planirati sredstva za provedbu.

Mjera je skup međusobno povezanih aktivnosti i projekata kojom se izravno ili neizravno ostvaruje posebni cilj. Osim provedbi ciljeva politika utvrđenih u aktima strateškog planiranja, samoupravne jedinice provedbom mjera doprinose i provedbi međunarodno preuzetih obveza, provedbi obveza uređenih posebnim nacionalnim propisima kao i provedbi zajedničkih prioriteta Europske unije. Digitalna transformacija i zelena tranzicija su zajednički prioriteti razvoja Europske unije u narednom razdoblju. Obzirom na navedeno nužno je pripremati i provoditi politike kojima će se ojačati kapaciteti u području novih digitalnih tehnologija i podržati zelena tranzicija u zemljama Europske unije, kako na nacionalnoj, tako i na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini.

U skladu s odredbama propisa koji uređuju upravljanje razvojem područja s razvojnim posebnostima (Zakon o otocima, Zakon o potpomognutim područjima, Zakon o brdskoplaninskim područjima), JLP(R)S koje u svom sastavu sadrže i područja s razvojnim posebnostima, dužne su na primjereni način pridonositi gospodarskom i ukupnom razvoju navedenih područja u skladu s njihovim razvojnim posebnostima, odnosno provoditi mjere poduzimati radnje predviđene navedenim propisima.

Aktivnost je niz specifičnih i međusobno povezanih radnji unutar projekta ili drugog provedbenog mehanizma čija provedba izravno vodi ostvarenju mjere (a neizravno ostvarenju posebnog cilja). Za svaku mjeru provedbenog programa utvrđuju se ključne aktivnosti, odnosno aktivnosti nužne za provedbu pojedine mjere koje imaju najveći procijenjeni doprinos provedbi mjere.

Projekt je niz međusobno povezanih aktivnosti koje se odvijaju određenim redoslijedom radi postizanja određenog cilja unutar utvrđenog razdoblja i s definiranim financijskim sredstvima. Projekti lokalne i područne (regionalne) samouprave kojima se doprinosi provedbi određenog posebnog cilja utvrđuju se kroz mjere u kojima je potrebno jasno prikazati povezanost s posebnim ciljem.

Pokazatelji rezultata su kvantitativni i kvalitativni mjerljivi podatci koji omogućuju praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u provedbi utvrđene mjere.

Elementi sadržani u Provedbenom programu trebaju omogućiti jednostavno praćenje ostvarenih rezultata i pravodobno uočavanje odstupanja od plana te ocjenu hoće li provedba utvrđenih mjera imati željeni ishod ili će biti potrebne određene izmjene kako bi se osiguralo ostvarivanje povezanih posebnih ciljeva utvrđenih u planu razvoja Županije.

Provedbeni program razvoja turizma moguće je ažurirati prema potrebi, u svrhu prilagođavanja promjenama u politici ili fiskalnom okruženju te nepredviđenim okolnostima.

Praćenje i vrednovanje sastavni su dijelovi procesa strateškog planiranja. Praćenje napretka u provedbi Provedbenog programa razvoja turizma obuhvaća procese prikupljanja, analize i usporedbe podataka o utvrđenim pokazateljima rezultata kojima se sustavno prati napredak provedbe mjera utvrđenih u aktu strateškog planiranja.

Rokovi i postupci praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog propisani su Pravilnikom o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“, br. 6/19). Za potrebe praćenja napretka u provedbi mjera i ostvarivanju povezanih pokazatelja rezultata nositelji izrade provedbenog programa izvještavaju izvršno tijelo dva puta godišnje (polugodišnje izvješće i godišnje izvješće o provedbi provedbenog programa).

Po donošenju hijerarhijski nadređenog akta strateškog planiranja (Plana razvoja županije), Provedbeni program razvoja turizma će biti potrebno revidirati, te ga dopuniti s preuzetim mjerama i pripadajućim elementima za potrebe ostvarenja posebnih ciljeva utvrđenih u Planu razvoja županije.

4.1. Posebni cilj: Razvoj konkurentnog održivog turizma

Za potrebe oblikovanja strateškog okvira Provedbenog plana razvoja turizma, Sisačko-moslavačka županija odnosno njen Odsjek za turizam Upravnog odjela za poljoprivredu, ruralni razvoj, zaštitu okoliša i prirode proveo je u razdoblju od 16. ožujka do 12. travnja 2022. godine aktivnost prikupljanja podataka o turističkim projektima jedinica lokalne samouprave, turističkih zajednica i LAG-ova s područja ove županije. Prikupljanje je obavljeno putem unaprijed definiranog obrasca za unos traženih podataka.

Ukupno je poslano 28 poziva, od čega se odazvalo 22 subjekta/nositelja projekata, sa ukupnim brojem od 120 projekata razvoja turizma. Prikupljeni projekti analizirani su prema svojoj pripremljenosti, području intervencije, doprinosu zelenoj i digitalnoj tranziciji, glavnim aktivnostima i financijskoj vrijednosti.

Prema području intervencije najveći broj projekata, njih 60, nalazi se u području turističke infrastrukture, a najmanji se broj projekata nalazi u području turističkog proizvoda i to njih 8, što čini 7 posto od ukupnog broja dostavljenih projekata.

U pripreмноj i idejnoj fazi nalazi se gotovo polovica projekata, dok se u provedbenoj fazi nalazi njih 11 posto.

Ukupna vrijednost promatranih projekata iznosi 1.252.114.407,81 kn, od čega vrijednost projekata u pripreмноj fazi iznosi 688.557.867,15 kn, tj. više od polovice ukupne vrijednosti svih projekata;

vrijednost projekata u idejnoj fazi iznosi 586.806.773,60 kn ili 47 %; dok vrijednost projekata u provedbenoj fazi iznosi 42.204.000,06 kn ili 3 %.

Od ukupno 120 projekata, najveći broj (njih 15 %) odnosi se na uređenje i opremanje interpretacijskih centara, 7,5 % odnosi se na izgradnju i uređenje pješačko-biciklističkih staza, dok se 6 % njih odnosi na izgradnju i uređenje prostora za sportske sadržaje.

Od 24 projekata u području javne infrastrukture najviše se odnosi na primarnu i sekundarnu turističku infrastrukturu koja uključuje sljedeće zastupljene kategorije: rekonstrukcija zaštićenih povijesnih objekata, rekonstrukcija i uređenje sportskih i kulturnih objekata, uređenje parkova, trgova i šetnica te rekonstrukcija biciklističko pješačkih staza. Najmanje zastupljene kategorije u području javne infrastrukture odnose se na rekonstrukciju kupališta, uređenju odmorišta i planinarskih domova te izgradnju pristaništa.

Iz navedene analize vidljivo je kako postoji izniman broj projekata na području Sisačko-moslavačke županije usmjerenih razvoju turizma odnosno kako je turizam prepoznat kao razvojni potencijal svake jedinice lokalne samouprave. S obzirom na područja intervencije i ostale analizirane elemente izrađen je poseban cilj te tri mjere s popisom indikativnih aktivnosti.

Nadalje, temeljem utvrđene Vizije razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije: „Sisačko-moslavačka županija ekološki je orijentirana turistička destinacija značajnog potencijala termalnih voda, bogate prirodne i kulturne baštine te izvrsne gastronomske i turističke ponude utemeljene na održivom razvoju“ oblikovan je posebni cilj s mjerama, popisom indikativnih aktivnosti s pokazateljima rezultata i nositeljima.

Posebni cilj Razvoj konkurentnog održivog turizma obuhvaća razvoj selektivnih oblika turizma i turističke ponude, poticanje promocije i plasmana turističke ponude i razvoj ljudskih potencijala u sektoru turizma.

Za posebni cilj određena su dva pokazatelja ishoda: broj noćenja u turističkim smještajnim objektima i broj ležajeva u turističkim smještajnim objektima.

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost (2021. godina)	Ciljna vrijednost 2025.
Broj noćenja u turističkim smještajnim objektima	46 391	65 000
Broj ležajeva u turističkim smještajnim objektima	1933	2 100

4.1.1. Mjera 1. Razvoj selektivnih oblika turizma i turističke ponude

Mjera 1. Razvoj selektivnih oblika turizma obuhvaća aktivnosti izrade i provedbe planova selektivnih oblika turizma, kreiranje novih turističkih proizvoda, turističke ponude i razvoj turističkih destinacija, izrade i provedbe projekata za razvoj i unapređenje selektivnih oblika turizma, kreiranje poticajnih mjera za ulagače u razvoj selektivnih oblika turizma, razvijanje turističkih proizvoda utemeljenih na kulturnoj, prirodnoj baštini i tradicionalnim vrijednostima, kao i ulaganje u obnovu i/ili izgradnju objekata koji pružaju turističke usluge u području selektivnih oblika turizma.

Popis indikativnih aktivnosti:

- Izrada i provedba planova razvoja selektivnih oblika turizma
- jačanje turizma razvojem dodatnih kvalitetnih sadržaja turističke ponude
- optimiziranje korištenja potencijala termalnih voda u Topuskom u turističke svrhe
- razvijanje turističkih proizvoda utemeljenih na kulturnoj, prirodnoj baštini i tradicionalnim vrijednostima
- razvoj i primjena istraživanja nedovoljno poznatih i korištenih turističkih potencijala i resursa
- poticanje ulaganja u održivu turističku infrastrukturu
- kreiranje novih turističkih proizvoda i razvoj turističkih destinacija
- obnova kulturno-povijesnih objekata i sadržaja u gradovima i općinama
- poticanje i ulaganje u nove smještajne kapacitete
- poticanje i povezivanje proizvođača hrane i pića s turističkim sektorom
- potpora i ulaganje u inovativne projekte eko i zelenog turizma u javnom i privatnom sektoru
- poticanje uvođenja oznaka kvalitete i održivosti u sektoru turizma, certifikacija pružatelja usluga, uspostava sustava izvrsnosti/kvalitete za pojedine kategorije usluga
- jačanje i promocija postojećih te novih manifestacija vezanih uz obogaćivanje turističke ponude
- poticanje ulaganja u održiv, niskouglični rast turizma
- razvijanje turističke ponude u zaštićenim prirodnim područjima i područjima Ekološke mreže NATURA 2000

Pokazatelji rezultata:

Broj noćenja u turističkim smještajnim objektima

Broj ležajeva u turističkim smještajnim objektima

Nositelji:

Sisačko-moslavačka županija

Jedinice lokalne samouprave

TZ Sisačko-moslavačke županije

TZ gradova i općina

LAG-ovi

Privatni sektor

Izvori financiranja: sredstva nositelja i partnera u programima, aktivnostima i projektima, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračuni turističkih zajednica, proračuni jedinica lokalne samouprave, proračun Republike Hrvatske, sredstva Mehanizma za oporavak i otpornost, Višegodišnji financijski okvir EU 2021.-2027.

Sredstva Proračuna Sisačko-moslavačke županije planirana su u iznosu od 500.000,00 kn za razdoblje 2022.-2025.

4.1.2. Mjera 2. Poticanje promocije i plasmana turističke ponude SMŽ

Mjera 2. Poticanje promocije i plasmana turističke ponude SMŽ temelji se na poticanju ulaganja u marketinške aktivnosti, razvoj prodaje turističkih proizvoda i usluga, izradi novih programa promocije turističke ponude, poticanje inovativnih oblika prezentacije turističke ponude SMŽ, razvijanju prepoznatljivog brenda županije te povezanih aktivnosti.

Popis indikativnih aktivnosti:

- poticanje i ulaganje u marketinške aktivnosti u turizmu
- razvoj prodaje turističkih proizvoda i usluga
- promoviranje potencijala termalnih voda, prirodne i kulturne baštine te eno i gastronomske ponude
- povećati dostupnost i protok informacija o resursima, turističkim proizvodima i ponudi
- izrada novih programa promocije i plasmana turističke ponude SMŽ
- poticanje inovativnih oblika prezentacije turističke ponude SMŽ (poticati digitalizaciju turističke ponude)
- umrežavanje lokalnih turističkih zajednica sa županijskom u kreiranju zajedničke ponude (Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma od 1. siječnja 2020.).
- promocija i unaprjeđenje postojećih manifestacija kao atrakcijskog resursa

- organizacija promotivnih događanja
- razvijanje prepoznatljivoga turističkog proizvoda (brenda) županije
- razvijanje i implementacija brenda i marketinških strategija i planova
- povezivanje proizvođača hrane, turističkih subjekata, dobavljača i potencijalnih kupaca
- proizvodnja i promocija autohtonih tradicijskih proizvoda i suvenira

Pokazatelji rezultata:

Broj promidžbenih programa

Broj novih turističkih proizvoda

Nositelji:

Sisačko-moslavačka županija

Jedinice lokalne samouprave

TZ Sisačko-moslavačke županije

TZ gradova i općina

LAG-ovi

Privatni sektor

Izvori financiranja: sredstva nositelja i partnera u programima, aktivnostima i projektima, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračuni turističkih zajednica, proračuni jedinica lokalne samouprave, proračun Republike Hrvatske, sredstva Mehanizma za oporavak i otpornost, Višegodišnji financijski okvir EU 2021.-2027.

Sredstva Proračuna Sisačko-moslavačke županije planirana su u iznosu od 500.000,00 kn za razdoblje 2022.-2025.

4.1.3. Mjera 3. Razvoj ljudskih potencijala u sektoru turizma

Mjera 3. Razvoj ljudskih potencijala u sektoru turizma obuhvaća identifikaciju i analizu postojećih obrazovnih i programa osposobljavanja, utvrđivanje potreba za edukacijom i izrada novih programa, provedbu edukacija te jačanje kompetencija dionika u turizmu i djelatnika turističkih zajednica.

Popis indikativnih aktivnosti:

-identifikacija i analiza postojećih obrazovnih i programa osposobljavanja za djelatnosti u turizmu i ugostiteljstvu

-utvrđivanje potreba za edukacijom i kreiranje novih obrazovnih i programa osposobljavanja

- provedba edukacija o održivom turizmu za pružatelje usluga u turizmu i turističkih djelatnika

- jačanje kompetencija dionika u turizmu i djelatnika turističkih zajednica vezano uz održivi razvoj (eko i zeleni turizam, smanjenje ugljičnoga otiska i sl.)

Pokazatelji rezultata:

Broj provedenih edukacija o turizmu

Broj polaznika edukacija o turizmu

Nositelji:

Sisačko-moslavačka županija

Hrvatski zavod za zapošljavanje

Jedinice lokalne samouprave

Lokalno partnerstvo za zapošljavanje SMŽ

Srednje škole

Pučka učilišta

TZ Sisačko-moslavačke županije

TZ gradova i općina

LAG-ovi

Izvori financiranja: sredstva nositelja i partnera u programima, aktivnostima i projektima, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračuni turističkih zajednica, proračuni jedinica lokalne samouprave, proračun Republike Hrvatske, sredstva Mehanizma za oporavak i otpornost, Višegodišnji financijski okvir EU 2021.-2027.

Sredstva Proračuna Sisačko-moslavačke županije planirana su u iznosu od 50.000,00 kn za razdoblje 2022.-2025.

5. Okvir za praćenje i izvještavanje o napretku u provedbi akta

Praćenje i izvještavanje o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i značaja za jedinicu područne (regionalne) samouprave sastavni je dio procesa strateškog planiranja i definirano je Pravilnikom o SP-u.

Praćenje provedbe akata strateškog planiranja obuhvaća proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojima se sustavno prati uspješnost provedbe ciljeva i mjera akata strateškog planiranja.

Izvještavanje o provedbi akata strateškog planiranja je proces pružanja pravovremenih i relevantnih informacija ključnim nositeljima strateškog planiranja na razini JLP(R)S te široj javnosti o statusu provedbe akata strateškog planiranja.

Ciljevi praćenja i izvještavanja su sljedeći:

- sustavno praćenje uspješnosti provedbe ciljeva i mjera akata strateškog planiranja,
- učinkovito upravljanje provedbom akata strateškog planiranja i kontinuirano unapređivanje javne politike korištenjem rezultata praćenja i izvještavanja,
- pružanje pravovremenih i relevantnih osnova donositeljima odluka prilikom određivanja prioriteta razvojne politike, donošenja odluka na razini strateškog planiranja i revizije akata strateškog planiranja kroz analizu učinka, ishoda i rezultata provedenih ciljeva i mjera,
- utvrđivanje nenamjernih pozitivnih i negativnih posljedica provedbe akata strateškog planiranja,
- povezivanje politike, programa, prioriteta, mjera i razvojnih projekata i
- osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih sredstava i izvještavanje javnosti o učincima potrošnje javnih sredstava.

6. Popis grafikona

Grafikon 1. Broj ležajeva u SMŽ 2016. - 2021.	29
Grafikon 2. Broj obveznika i objekata za razdoblje 2016. - 2021.	30
Grafikon 3. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Topusko 2017. - 2021.	32
Grafikon 4. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Siska 2017. - 2021. godine	33
Grafikon 5. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Kutine 2017. - 2021.	34
Grafikon 6. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Petrinje 2017. – 2021.	35
Grafikon 7. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Novske 2017. – 2021.	36
Grafikon 8. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Popovače 2017. – 2021.	37
Grafikon 9. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Grada Hrvatske Kostajnice 2017. – 2021. .	38
Grafikon 10. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Jasenovac 2017. – 2021.	39
Grafikon 11. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Lipovljani 2017. – 2021.	40
Grafikon 12. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Općine Lekenik 2017. – 2021.	41
Grafikon 13. Ukupan broj prijavljenih dolazaka turista u Turističku zajednicu Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2021.	42
.....	
Grafikon 14. Broj smještajnih objekata na području Sisačko-moslavačke županije od 2017. do 2021. godine.....	44

7. Popis tablica

Tablica 1. Prirodne atrakcije u Sisačko-moslavačkoj županiji	12
Tablica 2. Antropogene atrakcije	14
Tablica 3. Manifestacije i turistička infrastruktura	20
Tablica 4. Područja ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja	23
Tablica 5. Broj objekata i ležajeva u Sisačko-moslavačkoj županiji 2016. – 2021. godine	29
Tablica 6. Broj dolazaka domaćih i stranih turista 2016. – 2021. godine	30
Tablica 7. Broj noćenja domaćih i stranih turista 2016. – 2021. godine	30
Tablica 8. Broj smještajnih kapaciteta 2017. - 2022. Topusko	32
Tablica 9. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Sisak	33
Tablica 10. Broj smještajnih kapaciteta 2017. - 2022. Kutina	34
Tablica 11. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Petrinja	35
Tablica 12. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Novska	36
Tablica 13. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Popovača	37
Tablica 14. Broj smještajnih kapaciteta 2017. - 2022. Hrvatska Kostajnica	38
Tablica 15. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Jasenovac	39
Tablica 16. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Lipovljani	40
Tablica 17. Broj smještajnih kapaciteta 2017. – 2022. Lekenik	41
Tablica 18. Smještajni kapaciteti u jedinicama lokalne samouprave koje nemaju turističke zajednice, stanje 2022. godine	42
Tablica 19. Vrste objekata za smještaj u razdoblju 2017. – 2021. godine	43
Tablica 20. Noćenja prema vrstama smještaja	44
Tablica 21. Ukupan broj dolazaka turista prema vrstama smještaja	46